

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOLIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOE DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inscrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 „
particulare 12 luni 360 „
6 luni 190 „

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA
BUCUREȘTI I Str. Brezolianu 23
TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMĂNAL
PREȚUL 6 LEI

Există în fiecare dintre noi o sete inferioară de descoperire a unui sens care să ne unifice și întregască. De meditație și de faptă, de acord între cugetul plămăduitor de formule temerare și hotărânicia lui într-o rânduială umană.

Când Socrate pornea prin cetate însoțit de învățacei, care în preajma lui învățase să gândească bine pentru a trăi bine, căci cunoașterea teoretică reclama realizarea practică, accepta oamnenii în mijlocul cărora își descoperea rostul de învățator.

Îi accepta pentru că cu ajutorul lor se putea întregi, își putea depăși sentimentul de singurătate demiurgică.

Istoria omului de la Cartea Facerii și până azi, adică de când a lăsat Dumnezeu ajutor bărbatului „să nu fie singur pe pământ”, este o dramatică răvnire de împlinire metafizică, o căutare continuă de axe și rosturi care să-i unifice existența.

Renașterea și umanismul i-au dat iluzia autonomiei. Prin centrarea lui pe rațiune ca unică sursă de cunoaștere și pe individ ca unică realitate socială, omul modern a devenit trufăș și din trufie a crescut bogata eflorescență de valori umane, în câmpul cultural, social, economic.

Raționalism, democrație liberală, capitalism, sun: fructul unui efort de câteva sute de ani al omului emancipat de idoli, superb în orgoliul lui de „raisonneur” lucid și secularizator al absolutului. Așa a făcut geo-

INTRE MODERN ȘI CONTEMPORAN

grafie, așa a făcut aartă, așa a făcut economie, a făcut chiar și istorie. A eșuat în politică, adică în momentul în care a trebuit să treacă din contemplativ în viață, în trăirea conștientă a rostului omului pe pământ, natura carteziană a omului modern și-a arătat infirmitatea: desmembrarea unității sale originare prin acceptarea formală a unei false metafizici din care eliminase posibilitatea mântuirii în duh creștin.

De aci pașoptismul — sonor și gol — de aci împărățiile monstruoase ale banului — plutocrațiile — de aci Rusia Sovietică, ilustrarea acestui elan luciferic, de construcție în cabinet laic a unei lumi vide de sens real metafizic.

Tragicul constructorilor moderni constă în ruptura dintre scoteala de-acasă frumos orânduită în scheme și categorii logice gata făcute și târgul tulburător al aspirațiilor și metehnelor eterne omenști, adică sintezele de duh-carnie (legea minții și legea mădularelor, cum spunea Sf. Paul) lumină-întuneric, dragoste-ură.

Omul modern, creațiune de laborator, nu mai are posibilitatea de a greși și nici de a se pocîi, prezența lui pe pământ justifi-

cându-se printr-un anacronism: Adam înainte de săvârșirea păcatului originar. Aci rezidă sursa erorii.

Ceasul de față se pare că pune altfel problema. Formele de viață cu conținut economist și secularizant se descompun, lăsând loc altor axe de susținere.

Omul contemporan își caută un suport de susținere în metafizică și religie.

Setea de mântuire și refacerea unității sale fundamentale de întreg spiritual, îi dă un nou orient.

În compoziția sa intră poate toate virtuțile pe care omul vo-

chIU le-a cultivat separat și hipertrofic, dar ele capătă o orientare de ansamblu străbătută de patos creștin și omenesc. Nici es-tetul, nici moralistul, cu atât mai puțin raționalistul, nu pot trăi pe cont propriu, ca scop. În singularizarea lor este un coeficient de trufie necreștină și sfârșire tragică. Efortul lor poartă pece-tia sterilității, a parțialității.

Salvarea omului contemporan stă tocmai în salvarea întregu-lui, adică în omenie, în structura sa pleneră. Simpatia lui pentru mit sau indeterminism, pentru acțiune directă și militanțism, nu sunt dovezi că omul contem-poran a uitat tabla lui Pytagora

sau axiomele lui Euclid. El știe foarte bine să le utilizeze atunci când este nevoie, ca instrument de lucru, detronând rațiunea — pentru mai marea ei eficiență — din rolul de fetiș la acela de mijloc de investigație în realitate inconjurătoare.

Preferința de irațional pentru cineva care a parcurs interior meandrelor rațiunii, este semn de maturitate.

Și de frumusețe interioară. De aceea, pentru descifrarea adevărată a omului de astăzi — cel care își jertfește trupul în răz-boiul cu puterile reacționare ale omului de ieri — lectura trebuie să înceapă cu Platon și să continue cu Augustin.

Apoi drumul se deschide sin-gur.

TITUS BĂRBULESCU

DECADENȚA POEZIEI?

Decadența poeziei a devenit în anii din urmă o temă a-trăgătoare, despre care s'a înverșunat să scrie, cu melancolie ueneri, cu recea in-diferență a obiectivității care numai constată, profesional, ca un medic, altelei, nume-roase condeie, cu penițe scri-toare de aur curat, sau in-

șelător strălucitoare de aur falsificat. Explicațiile nu au fost văzute atât în epuizarea surselor din care antenele in-spirației s'au încărcat cu po-len, pe cât în slăbirea capa-cității noastre de a ne mira, de a ne înflora în fața mar-iilor fenomene ale vieții, în ne-putința noastră de a urmări până la originea lor arterele ce poartă seva versului.

Necam putea întreba însă trecut, ca spre un miracol. Dar poate că și omul de ieri a simțit ca cel de azi, că și el a regretat vremurile de ală-tări, negând virtuțile clipei. Dalila e eternă. Cătălini și Cătăline se vor găsi întot-deauna. În deșimbu, în timp ce imaginația lui Alecsandri crea eroine romantice, reali-tatea vieții îi furniza lui Pi-limov modele pentru Kera Duduca. Totuși, ceea ce tre-buie semnalat e faptul că în ciuda acestor infidelități de totdeauna, oamenii veacului trecut au putut să idealizeze femeia, iar dragostea să o considere drept legătură su-fletească inspirată de sus.

Înaltă tensiune sufletească, largie ecouri interioare ale iubirii cavaleresti și ale celei romantice au fost înăbușite de viața modernă, în care dragostea nu se manifestă decât prin palide și intermi-tente înșiorări ce nu străbat dincolo de epidermă. Iubirea nu-și mai poate înfige azi ră-dăcinile până în suflet, pen-tru a se statornici. Neîntră-dăcinată în adevăratul ei sol, a devenit o finită pasageră. În-săși concepția iubirii în opi-nia publică e radical trans-formată. Permanența unei iubiri, fidelitatea ei, rezonan-țele sufletești provocate, sunt privite dela nivelul rațiunii egoiste și profitoare cu ironia cuvenită unor lucruri desuete. Literatura contemporană este document palpabil al acestei deplorable situații. Lumea noastră nu mai e în stare să se interiorizeze, să viseze, să fie desinteresată, să prețuiască valori ce nu se reduc la câteva clipe de satisfacere a unor instincte, ci contribuiesc la sporul nostru tăuntric. Iu-birea — în care intră atâtă autosugestie — de care vor-bește solitarul Rilke, în scri-sorile către un tânăr poet, pentru care trebuie să te coci, să te faci vrednic de a o pur-ta, a fost trecută și ea în no-bitul tezurii al trecutului, în ale cărui rafturi se ostensec s'o caute, pentru a o evoca în imaginație, puțină întârziată ai acestui veac al blok-haus-ului.

Vremea noastră e favorabi-lă elegiei...

Dar, astfel stând lucrurile, nu mai pot fi învinuți poeții cari se străduiesc să scormonească trecutul pentru a găsi ceea ce-i lipsește prezentului sau să șteargă de șgură ceea-ce este contrafăcut.

REGINA MARIA

Articolele comemorative sunt deseori exagerări cari nu folosesc într-un mic posterității pentru cunoașterea adevăratelor valori. Deaceia, modestele rânduri ce urmează nu sunt spre amintirea Reginei ilustre o caldă omagiere, „isvorită din împlinirea a patru ani dela moarte, în semn al admirației mai adânci, gândite și încercate. Nu calitățile literare ale Reginei poete stinsă din viață cu patru ani în urmă sunt, la drept vorbind, cele ce ne privesc, (cu toate că scrierul nostru este așezat într-o revistă literară și subliniază o asemenea preocupare) ci mai degrabă importanța acestor calități.

Așadar, dintru început, reamintind pe ilustra Defunc-tă, nu vom fi împinși către un omagiu, ci către admira-rajie.

Regina Maria a rămas o amintire vie în mintea tu-turor, prin inima sa blândă și prin iradierea personalității sale. Iată două calități de importanță deosebită, și importanța acestor calități, precum spuneam, îmbracă viața Reginei în haina de strălucire ce-i putem acorda.

Căci, dacă blândețea și personalitatea puternică sunt pentru un om normal doar un atribut care-l folosește în relațiile sociale, pentru un cap încoronat sunt nu numai necesare spre a se face iubit, dar și folositele dezvoltării poporului.

Nimic nu are o influență mai copleșitoare decât prezența în fruntea țării a unei Regine mari. Și care sunt multe Reginele acestea?

Ele, care trebuie să înțeleagă sufletul țării și din pri-viri să-i poată alina durerea, cu nevoie de o viață sufletească mult mai înaltă. Iar greșelile le sunt iertate mai puțin decât altora.

În fața poporului nostru, Regina Maria a priceput însemnătatea misiunii Sale și a pășit, cu orgoliul unei aristocrate familii străvechi, ca prin inima Sa să câștige nu numai dragostea, dar chiar pasiunea supușilor săi. Deaceia cu toții au iubit-o și i-au urmat drumul alături de viteazul ei soț și deaceia, ea a știut să ocrotească pe cei slabi și să îndrepe pe cei răi, prin bunătatea Sa.

Regina Maria impunea prin altitudinea Ei. Un privi-tor care o întâlnea pe stradă, sau o zărea luând parte la una din strălucitoarele ceremonii ale regatului, era nevoit să o admire aproape copilărește.

Ce semn mai bun al iradierii personalității ei putea fi decât acesta?

Și nu trebuie să uităm, gândindu-ne la înaltele Ei ca-lități intelectuale, cum urmează o tradiție superbă, complectând activitatea literară a celei ce-a fost Car-man Sylva. Pentru poporul nostru, acest șir de Regine-artiste este o mândrie pe care nu o putem nesocoti.

Poeta care a cântat despre baloanele minunate ale Peleşului, mormurul pădurilor carpătine și a pus în versuri clase, sufletul poenelor noastre, a fost urmată de Regina Maria, glăsuind în basme nestemate povești copiilor Ei dragi, copiilor Români, și apoi scriind acea poveste a vieții, pagini de memorialistică aleasă cum arareori se pot întâlni și numai la oamnenii iluștri.

Sensibilitatea ei, înțelegerea mândră dar plină de bunătate, sensul deosebit al cuvintelor întrebunțate în scrieri, personalitatea impunătoare, au făcut dintr'ansa o artistă și o Regină. Imbinare fericită care cere suflăt și omenie.

Regina Maria și-a înțeles misiunea atât în clipele cele grele, cât și când s'a bucurat alături de poporul său. Omagiul pe care-l aducem amintirii Ei, cu această ocazie, este glasul conștiinței care răzbaie năvalnic peste orice barieră.

Reginei Maria nu-i putem oferi uitarea, ci o pioasă amintire.

CRITICA LUI MAIORESCU

de G. C. NICOLESCU

Zilele trecute s'au împlinit douăzeci și cinci de ani dela moartea lui Maiorescu. S'a stins în 1917 și chipul cum a trăit în ultimii ani ai vieții lui, retras, refuzând, așa cum puțin ai avut demnitatea să o faci, orice contact cu forțele ocupante, deși convingerile lui a-dânci mergeau alături de ele, înțelegând să se subordoneze, ca un om de ordine ce fusese totdeauna, politicii hotărâtă de țară, toate acestea îl ridică mult, chiar în stima celor care au rezerve în privința lui.

Numele lui Maiorescu revine desul de des în discuțiile noastre. Atât de des, încât poate el nici nu mai evocă în întregime tot ce ar putea evoca și se trece ceva cam repede asu-pra însemnătății ce a avut-o nu numai în literatură, dar mai ales în cultura noastră, pierzându-se astfel semnificația pe care ar putea-o avea reactualizarea acestui critic. Numeroase probleme puse de el s'ar putea pune și astăzi cu folos, căci nu toate lipsurile, chiar puțin din ele au fost împlinite; iar metoda lui este vrednică de a fi mai cu aten-ție privită de mulți — căci Maiorescu s'a vă-dit, se pare, mai presus de toate, un pedagog, un om care cunoaște perfect secretul de a înfișa pe alții, în orice domeniu de care se apropia.

Privită ca o critică literară propriu zisă, desigur că se pot opune multe rezerve în fața acestei opere. Era, de fapt, mai degrabă decât critică literară, o critică de cultură și, de asemenea, o critică diriguitoare. Aici însă se vădește „pedagogul” din critic. Pentru cine își dă, cât de cât, seama asupra fenomenu-lui literar, nu mai poate începea nicio mi-rare că și în concepția lui Maiorescu litera-tura era privită în funcție de cultură; în funcție de cultura celui ce o produce, dar nu mai puțin și de a celui ce o recepționează. De aici, sentimentul că este nevoie de o critică diriguitoare, dar nu concepută astfel în sens censorial, dând verdicte fără justifi-care, absolutistă, nici pentru scriitori, nici pentru public, ci călăuzind și explicând.

Meritul cel mai mare al acestui critic, în afară de calitățile fermecătoare personale, pe care cei ce nu l-au cunoscut direct nu le văd și nu prea le mai admiră din cale-afară, a fost un remarcabil tact: sintetiza a unui bun simț înăscut, pe care îl avea poate din ascen-dența sa țărănească, cu metoda procedurii pe care asimilarea valorilor de cultură ale apu-sului o dă. El a înțeles că peste noapte nu poate schimba fiziionomia unei literaturi care arăta așa cum arăta cea românească pela 1860—1870. Pentru omul de cultură nespecializat în ale literaturii, care în graba cu care pareurge un articol, își amintește că în acea-stă epocă au scris Alecsandri, Ghica și Odo-bescu, lucrul rămâne în cea mai mare parte neînțeles. Pentru că literatura are o anumită viață, pe care numai cel ce se apleacă asu-pra amănuntelor o poate prinde și căreia tim-pul îi șterge mai toate tresăturile, lăsând să parvină până la noi altceva decât ceea ce constituia atunci esențialul. Adevărata litera-tură a perioadei amintite, literatura care se scria pentru public, care era actuală, care cir-cula și plăcea era cu totul deosebită de a scriitorilor pomeniți și Bolintineanu nu ne dă decât o palidă idee despre ea.

Când, după 1862, Maiorescu intră în viața culturală română în chip activ, predominau ideologia politică pașoptistă, care, ca totdea-

una în spiritele mediocre și exclusiviste, pă-rea singura posibilă, acceptabilă și salvatoa-re, și ideea națională în jurul unei unități a cărei temelie abia se infiripase. A te așeza pe o linie care nu trecea prin aceste două puncte de reper, indiferent de domeniul unde te situați, înseamnă să ridici împotriva-ți întreaga opinie publică, să fii declarat „re-acționar” și, mai ales, „cosmopolit”. În schimb, a atrage unul măcar din aceste două „absoluturi” ale vremii însemna, indiferent de mijloacele de realizare, să-ți asiguri un puternic succes. Criticul a înțeles imediat, cu bunul simț înăscut, cu experiența ce i-o dădu-se contactul cu realele valori de cultură, că asemenea criteriul sunt false și că o literatură continuată în această atmosferă, cu aceste elemente și pe aceste temelii este sortită fa-limentului. A văzut unde stă răul și a cum-pănit pe unde poate veni schimbarea. Ale-gerea acestui drum este dovadă tactului care ridică pe Maiorescu deasupra tuturor criti-cilor literari români.

Firește, el n'a făcut concesii gustului pu-blic, nici nu s'a plecat ideologiei curente — și să nu ne imaginăm, când valorificăm at-titudinea lui, că oamenii erau atunci mai bla-jini cu cei ce nu le împărțeau părerea de-cât azi. A îndrăznit chiar, în critica pe care a socotit necesar să o pornească, să se atîngă de idoli, să lovească uneori puternic în fi-guri venerate, în idei ce păreau sacrosancte, mai ales privite prin prisma ideilor funda-mentale ale epocii. E suficient să recităm pa-ginile în care sunt, dacă nu puternic atacați, măcar ironizați când Pumnul și școala lui,

(Urmare în pag. 5-a)

AURELIA ARICESCU-VASILIE

Natură moartă

ION ȘTEFAN

Pe scurt

5 actori - 5 întrebări Cronica muzicală

Mai pe larg

INVINGATORUL

Doamna Lilly Carandino va interpreta rolul Desdemonei...

Confratele nostru Ion Velicu a scris zilele trecute ultimile replici...

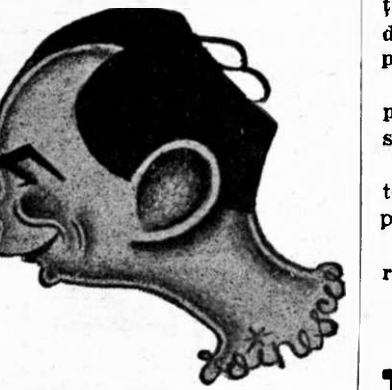
Noi, care cunoaştem textul din manuscris, îl anticipăm acestui piese un frumos succes de public...

"Femeile nu mint nici-o dată", comedia prezentată de domnul Maican pe scena grădinei Marconi...

In piesa "Lorelei", Marcel Angelescu joacă rolul unui bărbat îndrăgostit de Maria Magda...

După cum am prevăzut într-unul din numerele trecute, Puiu Iancovescu, silit de o anumită stare de fapt...

Un cunoscut director de teatru (nu-i spunem numele, dar precizăm că e mic, poartă bască și nas rotund)...

TUDOR MUŞATESCU

Vom avea, astfel, poate, ocazia să-l vedem pe scenă pe d-nul Mircea Ştefănescu într-o sumbră dramă...

Măcelarii din Abator sunt mari amatori de teatru. Nu degeaba a făcut Teatrul Măscărici, Dumnică trecută...

Radu Beligan, şeful tinerei generaţii de actori, poate fi admirat de amatori de teatru şi sub o nouă înfăţişare...

5 actori - 5 întrebări Cronica muzicală Pensionarea lui Nae Săvulescu. Vacanţa lui Aurel Munteanu. O suspendare. Un actor nedreptăţit şi un actor - erou

Erau într-un timp la modă interviurile cu actori. Pe câte-o pagină de revistă aflam, chiar din gura vedetei, cele mai mici...

La un moment dat cititorii s'au plictisit în faţa acestei abundenţe de interviuri care începuseră să devină din cale-afară de monotone.

Apoi oamenii, mai grăbiţi ca odinioară, nu mai aveau răbdare să citească paginile întregi...

Noi, ştiind că totuşi publicului îi place să afle diversele păreri ale vedetelor sale preferate...

Vom întâlni 5 actori (nu-i vom căuta, ci vom lăsa întâmplarea să ni-i scoată în cale)...

Iar pe cetitorii noştri, s'ar putea să-i amuze această diversitate de întrebări şi răspunsuri.

NAE SAVULESCU

Primul actor pe care l-am întâlnit în ziua în care mă hotărâsem să înfăptuiesc această nouă serie de indiscreţii...

Aşa că întrebare, pe care i-am pus-o, a fost în legătură cu această ştire:

Răspunsul a fost acela pe care-l aşteptam de-a dansul.

PSALMI NOI

Doamne, Tu pârgeşti în tăină războaiele, adoma cum così toamnele...

Nimeni, nici prieteni, nici duşmani, dintre zeii pământului nu chiamă războiul cu vrerea luminată...

De aceea să cinstim şi să sfinşim amintirea fragedă a celor ce poruncesc ostirilor. Ei sunt străgutul de durere şi chiotul de bucurie...

Doamne, In umbra clipelor tăcute, sub streşina bisericii mute, Te-au gă-

"Nu mă socotese un actor eşit la pensie. De altfel n'am activat în teatru decât timp de 29 de ani..."

Acest răspuns aduce cu el un sfat: "Directori de teatru particulare, fiţi atenţi! Puteţi pune mâna în curând pe unul din marii noştri actori!"

AUREL MUNTEANU

Simpaticul june-prim al primei noastre scene nu este distribuit în nici-una din piesele ce se joacă actualmente la Studioul Naţional...

"Ziua mă duc la ştrand, unde mă prăjesc. Iar după masă, la curse unde mă curăţ. Sperăm că lapidarul răspuns al lui Aurel Munteanu le va satisface pe numeroasele sale admiratoare."

AUREL ROGALSKI

Când l-am întâlnit pe Aurel Rogalski, creatorul lui Sherlock Holmes pe scena Teatrului Muncă şi Lumină...

Aşa că l-am întrebat: "De ce ai suspendat pe 3 luni? Răspunsul a venit, scurt şi lămuritor: "Pentru că am refuzat un rol care nu-mi convenea! Fără comentarii."

S. HOLBAN

E unul din actorii tineri ai Teatrului Naţional, care în trecut stagiuni s'a remarcat ca un element de elită al primei noastre scene...

Aşa că întrebare noastră n'a putut veni decât în legătură cu această chestiune: "De ce n'ai fost distribuit anul acesta în nici un rol mai important?"

Răspunsul a fost acela al unui om blazat: "Dintr'un motiv foarte simplu: Am lăsat să mă servească"

intâmplarea, fiindcă oamenii obişnuiesc într-una să-mi dea la cap. Şi, de astădată, întâmplarea s'a arătat a fi la fel de răuvoitoare ca şi oamenii."

Iată un actor despre care se poate spune că e întotdeauna folositor. Tânăr element de talent, la orice teatru ar fi jucat, ştia întotdeauna să aducă un însemnat aport. Şi totuşi, anul acesta, Puiu Varga a lipsit atât de pe piaţa teatrală cât şi din ceaaltă piaţă a actorilor: cafe-neaua.

Totuşi, zilele trecute, l-am reîntronizat pe stradă. Ceva mai bronzat, ou lăsaturile ceva mai aspre. L'am întrebat: "De ce ai dispărut, în ultimul timp din teatru?"

"Pentru că am fost ocupat în altă parte; pe teatru de război. Am luptat pe frontul de război. De altfel, la sfârşitul săptămânii mă reintorc pe front." Nu-i putem ura decât o grabnică şi la fel de glorioasă întorcere în Bucureşti.

CRONICA DRAMATICĂ

TEATRUL NOSTRU: Lorelei - comedie în 3 acte de Jean Letraz

În ultimul timp, directorii de teatru nevoiţi să prezinte spectacole în săli închise şi supraîncălzite, au fost mulţi mai atenţi în alegerea pieselor, lucru care nu se întâmpla în timpul iernii...

De astă dată, posesorii de săli teatrale nemaiputând oferi spectatoilor o climă mai plăcută decât cea de-afară, caută să recompenze acest neajuns prezentând piese care se apropie mai mult de noţiunea pe care ne-am făcut-o despre teatru...

Asfel, la Teatrul din Sărindar se prezintă amuzanta comedie "Omul care zămbeşte", mult superior acelei de tristă memorie "Mezelăria Colombo".

De asemenea la Teatrul Alhambră se joacă o fantezie muzicală mult mai bună decât revistele şi operele prezentate în timpul iernii.

Al treilea director de teatru ce vine să confirme spusele noastre este d. GEORGE SOIMU, care, în urma tristei experienţe făcute în timpul iernii cu revista "Eu şi Stalin", se reabilitează de astădată cu desăvârşire, prezentând pe scena Teatrului Nostru o plină de haz comedie pe care traducătorii, d-nii Beligan şi Şoimu, au intitulat-o "Lorelei".

Titlul francez al comediei lui Letraz este "Le bonheur", titlu mult mai potrivit cu acţiunea piesei decât acest "Lorelei" care ne face să ne gândim la fecioara cântată de Heine, aducătoare de nenoroc tuturor marinarilor îndrăgoşii, iar nu la "Zeia norocului" despre care aminteste mereu eroul interpretat de Marcel Angelescu.

S'a vorbit despre ultima premieră a Teatrului Nostru, ca despre o comedioară uşoară, foarte potrivită sezonului estival. Noi mergem mai departe optimiste, care este "Lorelei", ca pe o piesă demnă să figureze în repertoriul oricărui teatru particular chiar şi în timpul sezonului de iarnă.

Abil construită, cu o notă de foarte amuzantă surpriză la finalul actului III, comedia lui Letraz este povestea omului păcut de nenoroc, în cămăruşa căruia binevoeste să pătrundă la un moment dat şi norocul în persoană. Acţiunea se petrece într-o cămăruţă dintr-o casă cu peste 7 etaje, instalată în Montmartre. Chiariaşi? Pictori, sculptori, arhitecşi şi - inevitabil într-un mediu de artiştii săraci - un cămătar.

Sunt unele izbâzni artistice care rănesc semnificativ depăşirea cadrului strict al succesului. Învălminte şi concluzii cu mult mai largi decât acelea ce derivă numai dintr-o manifestare în sine se pot face, în urma aceluia dntre evenimentele culturale făcute să aducă lumină în probleme şi realităţi de ordin general.

Turneul din Ardeal al "Operei Române" este, neîndoind, unul dintre acestea.

Marele răsuneţ pe care l-a obţinut în mediul spiritual al Ardealului, impune o serie de consideraţiuni extinse şi dincolo de cerul propriu zis al înfăptuirii lui.

Cu privire în primul rând la acest simplu adevăr esenţial ce apare limpede de pe urma acestor fericite iniţiative: "Opera Română" are capacitatea de a dărui şi provinciei româneşti bucuria valoroaselor ei resurse. "Opera

arhitectului, logodnicii şi pictori zăpăciţi care nu fac altceva decât să bată cuie în perete, să provoace diverse explozii, să se certe şi la urmă să se împace.

Şi totuşi camera în care se petrece acţiunea, camera arhitectului despre care mereu se spune că e original, nu redă prin nimic atmosfera care se pare că predomină în întreaga casă.

Dulăpiorul săracios, unica masă şi canapeaua dărăpănată trădează prezenţa în cameră a unui om sărac (de drept că textul precizează că arhitectul e şi sărac) dar nicicând a unui artist original.

Această greşală ar cădea în sarcina domnului V. Maximilian, care în postura de director de scenă s'a interesat mai mult de textul piesei, impunând actorilor unele excelente accente (de drept că pe-locuri a abuzat de pauze, prea lungi car nu puteau decât să dăuneze ritmului viu al evenimentelor şi optimiste) lăsând nespectat cadrul în care trebuia să se petreacă acţiunea.

Domnul MARCEL ANGELESCU, interpretul rolului principal, mult influenţat la începutul piesei de rolul lui Doolittle pe care l-a deţinut în piesa "Pygmalion", a izbutit apoi, cu cât acţiunea se precipita, să smulgă multe efecte comice din rolul arhitectului zăpăcit şi timid în dragoste.

Publicul s'a distrat de minune, trecând cu vederea faptul că Marcel Angelescu nu este chiar băiatul frumos de care se înarogosteaşte peste noapte o fată.

Domnul MARIA MAGDA a fost Lorelei, căreia a ştiut să-i imprime acel jeu personal pe care de altfel l-am remarcat cu prietelul piesei "Adam şi Eva".

Domnul JENIPCA CONSTANŢIESCĂ a interpretat în lungă sa carieră multe roluri de prieten-confident. De astădată rolul era al unui alt gen de prieten, tovarăş de zăpăciţi şi nebunii al lui Marcel Angelescu.

Domnul J. Constanţinescu a fost însă şi de astă dată tot prieten-confident, multumindu-se să-i servească replicile lui Marcel Angelescu. Ar fi putut realiza mai mult.

Română" dispune de forţele artistice şi de condiţiunile de organizare necesare unui turneu de difuzare a artei lirice în ţară. Este un mare examen câştigat. Este un bun cultural al ţării asigurat. Perspectivele lui sunt extraordinare.

Dar, nu numai atât. Cu acelaşi prilej, s'a mai dovedit ceva. A-nume: necesitatea reală acută, a unor astfel de turnee.

Ar fi putut exista temeri cu privire la posibilităţile de absorbţie a centrelor noastre provinciale.

Şase spectacole la Braşov, şase spectacole la Sibiu, ar fi putut părea poate o încercare prea temerară, pentru un început.

S'a putut descoperi însă o adevărată sete de muzică, o veritabilă nevoie sufletească de apropiere de această formă a ei, un entuziasm colectiv nebănuit, pentru operă. Şi au fost numai două experienţe. Nu este locul să aşternem aici capitole de geografie, însuindu-ne oraşele, atât de multe, în care opera ar găsi a-aceiaşi primire de oaspeţe îndelung aşteptată şi din ce în ce mai dorit, unde mediul cultural este avid şi suferă de lipsa totală a unor interpretări lirice.

Dar, ele sunt acum uşor de imaginat. Se deschid, deaceia, "Operei Române" nu numai noi posibilităţi. Dar, mai ales, noi obligaţiuni.

Aceste obligaţiuni însă nu pot să-i fie atribuite fără un sprijin oficial tot mai puternic, dus până la maxima îngăduinţă a împrejurărilor şi condiţiilor timpului, pentru a se putea asigura provinciei româneşti hrana spirituală pe care o revendică şi merită, cu toate reperusciumile fericite pe care această mare acţiune le va crea în jurul ei.

Turneul din Ardeal al "Operei Române" permite, într-adevăr, cele mai îndreptăţite speranţe în această direcţie, reimprespătând toate datele problemei şi aducându-le pe planul celor mai actuale, mai frumoase şi mai vii cerinţi culturale româneşti.

TOT DESPRE SURORILE AMAN

În ultimul număr al revistei "Vremea", d. Constantin Georgescu, regisor la Teatrul Naţional, expune pe larg o viziune personală a montării "Surorilor Aman".

Fireşte, atenţiunea pe care domnia sa alături de atâta lume o acordă textului meu nu poate decât să mă bucure. Rămânându-i recunoscătoare pentru faptul că s'a ostenit să priceapă şi să interpreteze piesa, mă văd obligată să declar dela început, cu viziunea d-sale, nu coincide cu intenţiile mele, şi nici - cred - cu ceea ce s'a materializat în hârtie din gândul meu lăuntric.

Regia d-lui C. Georgescu are, mi se pare, defectul de a sublinia prea apăsător tot ceea ce am căutat să păstrez în domeniul sugestiei şi al "atmosfera" fragile. Cred, de exemplu, că un public latin înţelege izolarea de lume, în care se află "surorile Aman", şi fără zăbrelele pe care d. C. Georgescu le aşează la ferestre.

O greşală fundamentală în felul în care concepe montarea piesei mele este şi tonalitatea în care imaginează finalul. D. C. Georgescu vede furtună, semi-întuneric tunete şi fulgere, acolo unde eu am înţeles, dimpotrivă, să scoat în evidenţă triumful vîieţii, al bucuriei de a trăi, al dragostei biruitoare, dincolo de despărţire. Publicul, care pleacă împăcat dela finalul spectacolului, a înţeles, cred, acest punct de vedere şi această prezentare de suflète care nu alu-

"Invingătorul" face parte din tânăra generaţie. E unul despre care, dece să nu fiu sincer, m'aş fi jenant altădată să scriu ceva. Îi cheamă George Şoimu.

Nu urmăreşte, ca alţii, realizări de înaltă artă, ci pur şi simplu o afacere de teatru care să reneţeze şi să-l catalogheze şi pe el printre oamenii de teatru. Şi tocmai pentru că a pornit cu carte mică şi nu a cerut prea mult, George Şoimu a învins. S'ar putea spune: norocul. S'a fim cinstiţi. Este meritul lui: alegerea unei comedioare de frumoasă fîntură, "Lorelei" şi constituirea unui mănunchiu de tineri - poate nepotrivit distribuiţi - dar cari au făcut un spectacol curat şi îmbucurător de modern jucat.

A dovedit George Şoimu pe lângă perseverenţa cu care şi-a anunţat zilnic tratatul "Perspectiva teatrului românesc" şi direcţia numeroaselor teatre, a dovedit şi un gust ales şi s'ar putea spune prudenţa de a rămâne pe drumul modest al teatrului uşor.

Îată dece şi-a fixat cu această biruinţă, un loc onorabil în "Perspectiva teatrului românesc" pe care o visă.

TEATRUL MUNCĂ ŞI LUMINĂ: SGĂTIA

Este o fată de şasesprezece ani, un drăcuşor, care în comedia bottezată astfel după înşăşi firea ei subdralnică, dar naivă şi drăgălaşă, va fi văzută în curând la teatrul "Muncă şi Lumină".

Repetiţiile se fac sub direcţia conducere a d-lui Victor Ion Popa, lucru care este chezaşia unui sigur succes.

Intr'un ansamblu în frunte cu d. Cezar Rovinescu, V. Vasilescu etc., se vor afirma şi două noul nădejdi ale teatrului nostru: D-na Margareta Lasca şi d. George Voinescu.

Textul d-lui C. Georgescu mi-a dovedit, pe de altă parte, necesitatea absolută a indicaţiilor regisoriale privitoare la suflèteul cel ascuns al personajilor.

Ştiu că pentru o anumte şcoală de regie, ceiaze scriu noi, autorii, nu serveste decât drept pretextul-i recunoscătoare pentru faptul că s'a ostenit să priceapă şi să interpreteze piesa, mă văd obligată să declar dela început, cu viziunea d-sale, nu coincide cu intenţiile mele, şi nici - cred - cu ceea ce s'a materializat în hârtie din gândul meu lăuntric.

Regia d-lui C. Georgescu are, mi se pare, defectul de a sublinia prea apăsător tot ceea ce am căutat să păstrez în domeniul sugestiei şi al "atmosfera" fragile. Cred, de exemplu, că un public latin înţelege izolarea de lume, în care se află "surorile Aman", şi fără zăbrelele pe care d. C. Georgescu le aşează la ferestre.

O greşală fundamentală în felul în care concepe montarea piesei mele este şi tonalitatea în care imaginează finalul. D. C. Georgescu vede furtună, semi-întuneric tunete şi fulgere, acolo unde eu am înţeles, dimpotrivă, să scoat în evidenţă triumful vîieţii, al bucuriei de a trăi, al dragostei biruitoare, dincolo de despărţire. Publicul, care pleacă împăcat dela finalul spectacolului, a înţeles, cred, acest punct de vedere şi această prezentare de suflète care nu alu-

SANDRA COCORĂSCU

Z. SANDU

NOTE ITALIENE Cântec de deparțe

TOT DESPRE „ERMETISM” ȘI DESPRE POEZI ERMETICI

Aruncasem în cursul unor Note trecute o fugară privire asupra fenomenului „ermetismului”, sinonim — cum scriam atunci — pentru foarte multe persoane „serioase” cu ceace se numește „câi verzi pe pereți”.

N'am avut intenția să convertim la ermetism pe cei cari nu mai cântec nici un fel de poezie din liceu; adică de douăzeci sau de treizeci de ani. Ar fi un lucru aproape imposibil. Nici pentru apărarea unui curent poetic n'au fost scrise rândurile pomenite: apărând pe cineva sau ceva, e tot una cu a-i recunoaște inferioritatea. Poezia ermetică „se apără” — dacă este nevoie — singură.

GIUSEPPE UNGARETTI (portret de P. Fazzini)

Frumurăm în numitele note, printre poezii „ermetice” pe un G. Ungaretti, un Montale, Quasimodo, iar dintre cei tineri pe Sinigaglia, Alfonso Gatto, Mario Luzi, poezi cari, deși deosebiți ca structură și, inevitabil, ca sensibilitate poetică, se recunosc totuși prin același aer de familie: căutarea veșnicei singurătăți în care omul se confundă cu universul, și și-l apropie până într'atât, încât îl consideră propria lui creație, o operă de artă.

Fiecare vede singurătatea altfel, o găsește pe alte căi. De aceea și limbajul poezilor diferă; diferă păstrându-și halucinantă muzicalitate a unui freemănt îndepărtat, ecoul unei lumi de dincolo de realitate.

Giuseppe Ungaretti semnează primul său volum de poezii Porto Sepolto în 1917; predomină aici atmosfera unui sentimental

jurnal intim, a poeziei de nuanță idilică. Cu volumul Allegria di naufragi (1919), poetul pășește spre jaza matură a creației sale, strălucit realizată în Sentimento del tempo (1933). Motivele primare faze poetice se schimbă la jaza, se încnează în forme organice și complexe purtând mai mult sensului elementului intelectual. Motivul inspirației se determină de-a sine, nu mai are nevoie de sprințul întâmpierilor autobiografice. S'a spus despre Ungaretti că e un poet „obscur”, ca analogie lui sunt un mușul جو luterar, un arțicu cu care sa-și zapuceasca eventualii cititori. S'a spus același lucru de altfel despre toată poezia modernă. Criticorii n'au înțeles nicodată — că pentru o poezie atui de „desperat individuală, așncută în sentimentul pur” — cum spune Sergio Salmi — nu mai erau valabile valorile limbajului comun.

Rezonanțele, pe care poetul le-a cules din vagabondările în acea înesabilă lume interioară, cunoscută numai de el, au nevoie de o haină adecuată pentru a putea fi împărtășite și cititorului: unui cititor care s'a lăsat și el dus cândva de „apa morților”, care recunoaște în versurile poeziei propriile lui amintiri din altă lume. Cei cari n'au trăit, la fel cu poetul, și alte experiențe decât cele zilnice, ale tuturor oamenilor, nu pot înțelege o poezie care aduce svon de pe celalalt tărâm:

Avrô il tuo passo,
Andrô senza lasciare impronta
Mi darai il cuore immobile
D'un iddio, sarô innocente
Non avrô più pensieri né bontà

Cola mente murata
Cogli occhi caduti in oblio
Farô da guida alla felicità.

(Voiu avea pasul tău,
Voiu pași fără să las urme
Imi vei dărui inima neschimbă
[bătoare
A unui Dumnezeu, voi fi pur
Nu voiu mai avea nici gânduri
[nici bunătoare

Cu mintea adormită
Cu ochii căzuți în uitare
Voiu fi călăuză fericirii.)

E una dintre cele mai nășcute
toare bucuții din volumul Sentimento del Tempo, „Inno alla

Camarazii noștri veneau de undeva, de deparțe,
din negurile heigolande, dela Rhin.
Toți parcă se trăgeau din spîta de fum a lui Lohengrin.
Ce tineri mai erau, nespuse,
niște copii, ca jimbla toți,
ca spicul porumbului!
Și chipeși, în hainele lor de culoarea plumbului
și de silex,
cu căștile acelea sumbre, baite.
Rândurile lor veneau d'n urmă
multe, fără număr, înalte.
Sub cerurile prea largi, fără pic de senin,
ne'nțâmpanim unii pe alții: Wohin, wohin?
Câteodată unul de-al lor se poticnea și cădea,
în drumul viclean, necunoscut.
Camarazii lui îl așezau cuminte, în lut.
Se alinau neclintii, ca la paradă
și cântau frumos, ceva, ca un psalm, ca o baladă:
„Ich hatte einen Kameraden...”.
Și noi, la fel, dar dinspre Mizăzi,
tăvăluim prin țara neagră a lui Mizăznoapte,
alerghând după marea înseninare.
Oameni de pământ și de sulcină,
ne aștepta în urmă Bărăganul.
De-ai noștri, de cădeau, îl îngropam în grâu,
dar nu prea adânc, să simtă lanul
cum se sbate'n vânt deasupra,
să li se pară țara mai aproape.
N'aveam timp să cântăm.
— Nici nu mai puteam, într'adevăr;
dela o vreme mestecam parcă numai pământ și schije —
și nici să-i plângem.
„Asta e treaba temeilor”, spuneam
și plecam mai departe, tot mai departe.
Cerul mirosea a pâine caldă, a țărână și a moarte.

HORIA NIȚULESCU

Morte" (Imnul Morții): versuri
cari se citesc încet, la lumina
scăzută a lămpii, de teamă sa nu
sealungă acel „se ne sais quoi” adus
de cuvintele lui Marguerite din
moarte.

„Desigur — spune într'un articol
G. Lita Ivosa, nu e o poezie
ușoară, de cântat, jactura numai
pentru urechi, utopianism evoc-
venia, compusa numai din ma-
gini exterioare, puoroasca, somp-
tuosă, așpusă în versuri logice,
sunau-se sa imorace un mae-
riat prozic. Poezia lui Ungaretti
este, cum se spune de catva
timp, ceace se numă „poe-
zie pură”, adică limpezită de tot
ceace de secole a adunat
versu”.

Epitetul de „poet obscur” i s'a
dat mai des decât lui Ungaretti,
fratelui său într'u poezie, Salva-

toare Quasimodo. Poate pentru că
singurătatea și tristețea acestuia
sunt evocate în cuvinte mai se-
vere, ae o simplitate pur orou-
teasca, fără cuori și injurări de
brouerie. Poate ae aceea în poe-
zia lui Quasimodo se găsesc de
multe ori strofe de înalt lirism:
Il venio deine selve
chiaro corro alle colline.
Precoce aggrigna: l'adolescente,
del sangue ha simie sgomento
(Vântul dinspre păduri
luminos bate peste coline.
Mijeste prea de timpuriu de ziuă.
[adolescența
are aceeași spaimă a sânelui)

O simplă analogie intuitivă
fără ascunzișurile de negăsit, de
care vorbesc unii critici și foar-
te mulți cititori.

CONSTANȚA TUDOR

Cronica plastică

Colecția Al. Bogdan-Pitești (Introducere)

Avem colecționari! Importanți, de tablouri, Astăzi, sunt câțiva care și-au alcătuit cu grije, cu deosebită pricepere, colecția; dar unul care să riște, să mizeze fără teamă pe o pictură „indrăzneată”, eșnd din norme obișnuite — nu avem!

Nu avem un om care să pună pe pereții săi panze ce ar putea stărni râs, nedumescire, zeflema. Nu avem un om care să cerceteze pânzele pictoriilor total necunoscute, pentru plăcerea de a-i descoperi și cu riscul să se înșele...!

Mai toți, sau aproape toți, vor să meargă la sigur, să-și creeze d'n pictură un capital — (arta, nu-i vorba, își trage folosul și așa) — dar ne-a fost dat și nouă, ca în Franța, să se găsească unul care să îi voit să sfideze gustul public și să nu-și precupețească arginț. față de arta de avant-gardă. Am avut și noi unul, căruia nu i-a fost rușine de nic. un fel de pictură și sculptură d'n apartamentul său, fie ea cât de neînțeleasă de contemporani; acesta s'a numit ALEXANDRU BOGDAN-PITEȘTI.

Pe el nu l-am cunoscut; i-am vizitat doar colecția și mi-a rămas covârșitor întipărită în minte. Două colecții de panze pictate mi-au făcut o foarte puternică impresie când le-am vizitat: aceea a lui BOGDAN-PITEȘTI și aceea a lui AUGUST PELLERIN la Paris.

În interesantul articol publicat întâi în gazetă apoi în volum, de d. RADU ROSETTI (singurul care ne-a înfățișat, umoristic și pe scurt, personalitatea marelui nostru colecționar) ni se spune că BOGDAN-PITEȘTI a voit să dăruiască statului prețioasa colecție, cu pretenția adorabil de modestă, să i se scrie pe frontispiciu „Muzeul unui om sărac”.

Se pare — tot d. ROSETTI ne spune — că un fost prim ministru ar fi refuzat-o. Consider acest refuz o greșeală nesăbuită, nedemnă de un om pretins cult... Să frustez o țară de un patrimoniu de artă dăruit benevol, sub pretextul că moralitatea donatorului lesă de dorit, este o gafă sinistră și o nerozie nepermisă unui reprezentant al departamentului Arte! Cărui reprezentant îi pretndem cu țarie, să aibă o competență, o cultură mult deasupra contemporanilor săi, fără a se potrii vorbelor de clac și cleveților din jur...
Știu — eram și suntem încă — prea inapoiată, ca să putem despărți omul de operă. D'ntr'o colecție nu trebuie să ne intereseze decât „ce s'a ales” nu prin ce mijloace licite, sau ilicite s'a înfățișat.

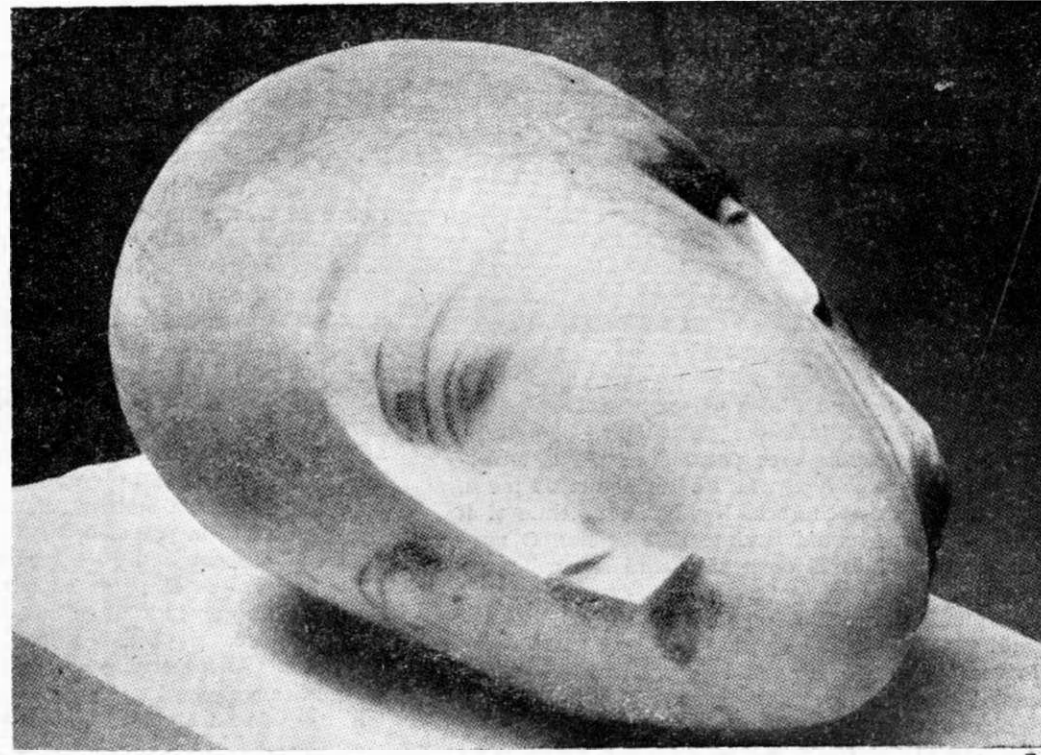
Oare să fie VERLAINE poet mai mic, pentru că a încercat să-și omoare prietenul și din această cauză a înfundat pușcăria?... Imi voi găsi răgazul să descriu amănunțit o parte din această magnifică colecție care

s'a irosit. Discernământul — cu atât mai merituos într'o vreme când gustul public era inexistent — precum și cutezanța'n alegeri o caracterizau, — fără să uit varietatea „tipurilor” de pictori prezentați.

Două din pesele de căpetenie ale acestei colecții de constituiau sculpturile lui CONSTANTIN BRÂNCUȘI, dintre care una se află de curând expusă la „Căminul Artei”. Personalitatea, în scuiptură, a lui BRÂNCUȘI — prea puțin accesibilă publicului nostru — o socotesc, fără discuție și'n afară de faima lui mondială, ca tot ce a dat plastica noastră mai curat, mai pur, mai temeinic. Capul copil în piatră — probabil lucrat în tinerețe — e de o desăvârșită, răpitoare frumusețe! Poartă în fibrele pietrei cioplite o intensă expresivitate lăuntrică, așa cum poartă tot ceace coplește și sfleșteie acest vrăjitor neasemnat! În ceace înfăptuște BRÂNCUȘI — pentru oine știe să vadă — materia brută e transformată în spirit. Trebuie privit înveling, așa cum ani de-a rândul l-am privit eu, l-am cercetat pe toate părțile. Nu se poate descrie expresia nefabilă pe care celălalt cap, în formă de ou, îl împrumută surășului abia schițat și de care prietenele mele nu s'au hotărît încă să se despartă.

Atunci când s'a stins BOGDAN și când după moarte s'a risipit tot ceace cu trudă

LUCIA DEM. BALĂCESCU

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

Cap de femeie (marmură)

IN LEGĂTURĂ CU

joarte interesantul studiu Goethe și Eminescu, de N. Teaciu-Albu s'ar putea face multe note și s'ar putea exprima și anumite rezerve. Reținem însă nu numai pentru a semala bogata în sugestii broșură a profesorului din Cernăuți, următoarele din concluziile d-sale:

„Evoluția lui Eminescu este dubioasă. El a gustat destul de mult din frumusețea scăldată în antichitate a operii lui Goethe, dar în drumul său spre perfectiune s'a oprit și pe la alții, pe la romanticii germani și români; mai cu seamă Lenau i-a fost aproape de suflet. Din cercetarea aceasta cred că rezultă cu destulă evidență că influența lui Goethe se simte bogată și adâncă (— sublinierea aparține semnatarii acestei rubrici —) în versurile lui Eminescu, cu toate că nu putem înșiru o listă mare de poezii în cari să fie bătoare la ochi. Lumea ideilor, limbajul poetic și tehnica versurilor ne indică importanța relațiilor cu o-

NOTE GERMANE

lorile spirituale? Ele trăiesc în căvea țări cari stau foarte aproape una de alta și din cari a ieșit aproape totul ce are trecere (Geltung) în lume”.

URICUL DE FUNDARE

a Societății Europene a Scriitorilor, fiindcă este bine să-l cunoaștem, are acest text: „Într'un ceas când cultura Europei este amenințată, s'au întâlnit la Weimar scriitorii din Bulgaria, Croația, Danemarca, Elveția, Finlanda, Flandra, Franța, Germania, Italia, Norvegia, Olanda, România, Slovacia, Spania, Suedia și Ungaria.

În credința tare că valorile culturale ale popoarelor noastre au crescut din rădăcini comune și într'o neîntreruptă înrăurire reciprocă, ei (acești scriitori) au

BINDING ȘI PAPINI

peru marelui poet german. Te-me comune, procedee stultice, corupționele de idei și sentimente, remisențele de deauu, imagini razeze sunt dovezi pentru o familiarizare intimă a lui Eminescu cu opera lirică a lui Goethe, în influența mai vizibilă se pot remarca în „Lucașjarul” (numai parțial), apoi în poezile filosofico-diaactice „Glossă” și „Cu mâne zilele-și adogi” și în „Pe aceiași ulcioară”, „Și dacă ramuri bat în geam și Stelele n cer vădesc înfuzie goetheane.

D-l N. Teaciu-Albu constată deci că Lucașjarul, Glossă, Cu mâne zilele-și adogi, Pe aceiași ulcioară, Și dacă ramuri bat în geam și Stelele n cer vădesc înfuzie goetheane.

La fel și O călătorie în zori, Când luna prin nouri pe lume veghează, Călin, Strigoi, Somnoroase păsările și Scrisorile.

Spune, undeva, Sfânta Scriptură, că smochinul care nu a văzut smochin nu leagă rod. Și e limpede că nici un poet nu-și creează din nimic lumea sufletească. Dar Shakespeare ar putea fi pus pe două coloane! Toluși, Cezar e și nu înțelegă de a lui Plutarh, — dar mai just, nu este. Desigur că nici d-l prof. N. Teaciu-Albu nu trage, direct, vre-o concluzie contrarie păreri noastre. În rezumatul german care-i încheie studiul, d-sa vorbește lămurit numai de Anklänge und Ähnlichkeiten (Potriviri și asemănări) și nicidecum de influențe. Cum însă pe un cetitor mai puțin orientat în difi-cila și complexa problemă tematologică a „influențelor”, un astfel de studiu l-ar putea induce în eroare, ne-am permis să facem însemnarea aceasta.

EUROPÄISCHE LITERATUR

Caietul 2, pe Iunie 1942, aduce o serie de gânduri în legătură cu Societatea Scriitorilor Europeni semnate de Carl Rothe (Sehr dicht beieinander. Gedanken zur Europäischen Schriftstellervereingung). Reținem un citat: „Valorile spirituale ale Europei? Ele se întruchipează în Nürnberg și Weimar, în Florența și Paris, cari, toate, mai stau în același loc. Ele (=valorile acestea) nu constau în căvea idej transmise despre libertate și comerț, ei în realități distincte, legate de o veche țară culturală și cari exercită influențe asupra tuturor forțelor noi. Va-

hotărit să întemeieze Societatea Scriitorilor Europeni. Scopurile ei sunt: Să prilejuiască întâlniri și schimburile de păreri între scriitorii europeni, să cultive directă luare de contact prin carte și revistă, să promoveze prin acorduri interstatate, condițiile de viață externe, Weimar, 24 Octombrie 1941—27 Martie 1942”. Acest uric e semnat de scriitorii: Giménez Caballero, Hans Friedrich Blunck, Fany Popowa-Nulafowa, J. C. Hronskij, Sjavco Kolar, Arvi Kivimaa, Carl Rothe, Gerhard Schumann, Hans Carossa, Giovanni Papini, John Knittel, Moritz Jahn, Herybert Moritz, O'nnof Tiesert, Svend Borberg, Liviu Rebreanu, J. de

BRUNO BREHM căpitan pe frontul antisovietic

Vries, Hans Baumann, Filip de Pillecijn. Intre timp, l-a semnat și Jacques Chardonne.

CE SE TRADUCE ACTUAL-MENTE

se întreabă Karl Thielke în numărul mai sus arăat al mensualului Europäische Literatur. Bineînțeles ce se traduce din literatura germană?

Iată și răspunsul: „Din lirică sunt traduși, de cele mai multe ori, Rilke și Carossa. Operele în proză ale lui Carossa se găsesc în rândul celor mai frecvent traduse ale scrișului german”. Din ce în ce mai multă atenție din partea traducătorilor se bucură: B. Brehm, K. H. Waggerl, K. Kluge, H. F. Blunck, E. G. Kolbenheyer, B. von Mechow, Th. Kröger, F. Griese, O. Graf Fin-

kenstein, H. v. Hoerner, H. Hausser, M. Hausmann, F. Thiess, J. Knittel, F. Bischoff, C. Rothe, L. Tügel, O. Rombach.

Dintre scriitorae, traduse în mai multe limbi au fost Ina Seidel, Ricardo Huch și Käthe Lambert.

„PE UN KLOPSTOCK CINE N'O SĂ-L LAUDE”

scria Lessing în cunoscutele patru versuri rezumând destinul literar al tuturor marilor clasici: „Wer wird nicht einen Klopstock loben?! Doch wird ihn jedeg lesen? Nein! Wir wollen weniger gehoben, Doch mehr dafür geleben sein”.

Desigur că prea puțini vor mai fi cetitorii Messiaei. Streinilor nici nu este bine să le recomanzi astfel de lecturi. Papini, — da, Papini, nu altul, — a călcat cu stângul când a încercat să se inițieze cu dela Klopstock cetire în literatura clasică a sucinilor de dincolo de Rin și Dumăre.

Totuși, marele poet al odolor celor mai germane din câte s'au scris până în prezent, acest, pentru noi latini, greoiu Klopstock, stă la începutul clasicismului nemțesc asemeni unui mentor. Istoriei literaturii, ea și conștiința poporului său, îi vor pășua, toldeaua, un loc de mare cinste în rândul minților mari ale neamului. Dar nu numai pentru ceace a fost el și rebarbative-i operă. Nu numai pentru faptul de a fi rupt cu o falsă tradiție literară și de a le fi dovedit compatrioților că există și moduri germane de expresie a sufletului german. Ci, mai ales, pentru faptul că Klopstock a fost și este, în plan literar, un mare educator.

Afirmând acest lucru, abordăm o problemă de primă importanță. Și, pentru o mai limpezită înțelegere, e bine să generalizăm, sau, mai degrabă, să delimităm sfera noțională a termenului „educator”. O facem printr'un salt foarte simplu: „Eminescu este un mare educator al neamului nostru” se poate spune oricând și pe bună dreptate. La fel stau lucrurile și cu Klopstock. Nu indirect, ci de-a dreptul, elementar și incorruptibil așa cum au fost și sunt și vor fi, pururi, educatoare bune plugul cu care desțelime ogoarele, navele cu cari băzdam marea, arpile cu cari stăpănim văzduhul și arma cu care ne apărăm hotarul. Opera unui mare scriitor, artist sau gânditor, ca și viața lor de oameni așei sunt educatoare. Educatoarele vredniciei și ale conștiinței.

Dar valoarea educativă la care ne gândim și care se cere subliniată în cazul operei lui Klopstock, — ea, îndeobște, în cazul operei tuturor creatorilor, — este de nuanță națională. Naționaliști au fost, fără excepție, toți scriitorii mari. Căci naționalismul e o dimensiune suflătoare din care nu poți ieși.

Una însă este proclamarea și namarea lozincilor la ordinea zilei și cu desăvârșire altceva decât perpetuă și conștientă răspundere față de opera sa a creatorului îndăcinat cu nobețaj în etnic. De-

FR. G. KLOPSTOCK

parte de a se măturis ea, simți, tu cetitorul prevenit sau nu, că respectivul poem, sau pagină de proză, etc., nu pot fi decât numai germane, numai franceze, numai ruse și permanent germane, franceze sau ruse. Ceace înseamnă că naționalismul nu se rezumă la intermitențe sau recurențe pe cari le-ai putea provoca sau preveni. Klopstock e un astfel de naționalist și nu va exista curent sau ordine germană care să nu vadă, în acest naționalism, una din temeliiile de totdeauna ale societății nemțesti. Deaceea, toate manualele îi vor prezenta tuturor generațiilor neschimbabil între coordonatele sensurilor și netrecător ca valoare.

Că ACADEMIA GERMANĂ l-a însărcinat pe prof. dr. HEINZ KINDERMANN din Münster să editeze tot ce a scris Klopstock, — dela poem la scrisoare, — nu este atât dorință a reactualizării unei opere, pe cât dovadă că nemții sunt foarte geloși și zeloși păzitori ai tezaurului lor spiritual.

Timp mistic

Uite, zi albă, care strălucești,
Care ești frumoasă și nu știi cât ești,
Uite cum plâng de veacuri întregi,
Cineva te iubește, dar nu înțelegi.

La o înălțime așa de azurie
Tu arzi, dar cineva se sfășie
Fiindcă nu poate pași, nu poate egala
Orele mistice, frumusețea ta.

Uite, zi albă, care strălucești,
Care ești frumoasă mai mult decât gândești,
De ce-a trebuit să te simt, să te știu
Și'n creștet de aur asemeni să-ți fiu?

Prietenă mistică, orelor sfinte,
Mistică vreme, jar de cuvinte!

E. AR. ZAHARIA

TRAIAN CHELARIU

Colonie

- nuvelă -

Tatălui meu

de ION D. SARBU

toate glasurile ei și scâmbu. Ridică ochii și privi spre teighea. Rămase im-

lemnit.

— „El îmi mai lipsea“.

Într-un grup foarte vesel, Mircea Stănică, înconjurat de o bandă întreagă de prieteni, povestea ceva cu foarte mult haz. Ispuscă răsăte și cineva îl bătu pe umeri. Ion, fără să vrea, străngea, să spargă, paharul în mâini.

— „Dece nu te însori, mă Mircea? — îl întrebă cărciumarul rotund și roșu, întinzându-i peste teighea un pahar de coniac.

— „Dece să mă însor, Burtosule, dacă au ații neveste și pentru mine?“

Iar răsăte. Ion simți în gură izul scârbos al pâinii cu pudră și-și văzu soția elegantă, poflită în birou, singură, de omul acesta. O îndrăgii mult ca să nu-l doară gândul acesta.

Grupul vesel de lângă teighea începu să cânte:

„Căci așa este bărbatul
Nu știe ce știe satul.“

— „Ion privea adânc și pierdut în paharul din fața lui. Ar fi vrut să se ridice în picioare și să strige ca să dărâme toți pereții :

— „Ce știți voi? Ce știți?“ Dar continuă să privească în licoarea verzeului din pahar. Toate simțurile în el însă erau încordate de pândă.

Cei dela teighea terminară cântecul și închinară. Vorbii iar Mircea:

— „Să bem în sănătatea — și făcu cu ochiul — tuturor bărbaților însurați“.

Sala fremătă. Cei mai mulți, fiind tineri și aproape cu toți ațumați, se ridicară în picioare :

— „Ura!“

Mircea oprii paharul la jumătatea drumului, zărindu-l pe Ion la masa din fund. Cu capul plecat, cu părul cărunt căzut în jos, cu amândouă mâinile prînse pe pahar.

— „Salut, domnule Cioara. Dumneata nu închini?“

Ion tresări. Se simți în altă lume; nu știa ce să zică; năvala gândurilor curmale de întrebarea aceasta, pe care încă nu știa cum s'o ia, l-a lăsat suspendat în gol. Avea însă presimțirea prăpastiei.

— „Ba da, ba da, — băigui — cum s'o închini.“

Încercă să zâmbească. Îi fixau atăția ochi sticloși și răi. Bău. Îi tremura mâna și începu să tușească a înec. Lumea izbucni în răsăte.

— „Nu ți-a prins bine, moșule. Nu! Închiniat cu suflul. Sau poate ești și dumneata cu musca pe căciulă?“

Ion se căsese într-uneroc imens ce creștea ca o apă mare. Nici nu știu cum plăti consumația și eși în stradă. Parcă îl alunga ceva. Ardeau în întunec ferinare bolnave. Sclipeau pe jos ochiuri de apă. Trecu pe sub ziduri cu capul aplecat și umerii căzuți.

Ajunse acasă.

Se trânti pe o laviță în bucătărie. În casă era liniște. Doar ceasul speriat de noapte, ticăia a fugă. Ușa odăii era întredeschisă; se auzea respirația celor ce dormeau. Se uită înăuntru. Zări în dăra de lumină ce venea din bucătărie, umărul gol al femeii și părul respira: pe frunte. Înăfășurarea ei, așa cum dormea, era nespus de liniștitoare și caldă. Copiii, în patul lor, se țineau îmbrățișați. Se duse, îi acoperi, apoi revenii în bucătărie. Îi cuprinse o liniște amară. Toate sgomotele din lume, tot ce suferise în timpul zilei, se așezase ca pietrele în fundul sufletului. Din nou se simți ca într-o pustie, unde l-a fugărit un gând rău. Începură prin fața ochilor să gonească amintirile. Răsăreau scene uitate, mici amănunte despartate, din trecut.

— „Se vedea așteptând la colțul uliții, Duminică. Își aducea aminte de cravata subțire și împetrită ce-i era legată de gulerul alb și de lanțul de aur greu, moștenit dela tatăl lui, ce-i atârna deacurmezișul vestei.

— „Ea apărea albă, cu pălărie largă și cu flori. Totdeauna când o vedea așa în visele lui, o asocia cu un buchet imens de flori mari și albe.

— „Și apoi drumul la biserică.

— „Îți plac florile?“

— „Da. Foarte mult!“

— „Atunci trebuie să fii un suflet bun. Foarte bun!“

Imediat îi răsărea în gând o altă scenă mai recentă. Se întâmplase imediat după prima vizită la medic. Ea trântii în pat, despletită, ostentată și plânsă. Avea pumnii, amândoi, ridicați spre el.

— „Nu vreau copii, auzi? Nu vreau!“

— „Și plânsul acela revoltat, de femeie jignită...“

I se făcu frig. Își deschise șireturile și își trânti ghețele sub masă. Se uită la picioare. Erau murdare, dar nu se mai hotări să le spele. Se duse încet să se culce. Când se întinse și închise ochii, simți cum patul începu să se catine. Se scutură și se înălță în coate. Îi enerva tăcerea din jur și respirația celor ce dormeau. Încercă parcă un sentiment de frică. Intinse mâna și apucă în palme un sân al nevestii. Îi răspunde leneș, o voce scaldată în somn și o smucitură de silă.

— „Ce te-a apucat, moșule? Vii beat ca un porc și-ți mai arde și de joacă. Lasă-mă să dorm!“

— „Iși retrase mâna. Bărbatul din el, bicuit, murea sub năvala renunțării. De undeva, din noapte, răsunau încă răsăte și cântecul celor dela cărciumă...“

Într-o zi, un accident al unui lucrător din grupa sa l-a întrerupt din lucru. S'au dus împreună la spital. Când s'a întors, nu mai avu puterea să meargă înapoi la mână, deși ar mai fi fost vreo patru ore până la terminarea schimbului. Se îndreptă spre casă. Era pela ora 10 înainte de masă. Era cuprins de o stare generală de desechilibru. Îi văjăiau urechile și îi venea să vorbească singur, să repete mereu cuvinte fără înțeles. O oboseală de moarte îi înnuia membrele. Ar fi dorit să moară sau cel puțin să se întindă undeva ca să nu mai simtă nimic.

— „Iși întâlnii copiii pe uliță. I s'au agățat vesele de mâini.

— „Unde mergi tată?“

— „Ion se uită la ei. Privea fix înainte. Răspunde ca pentru toată lumea:

— „Lăsați-l pe tată! Tata-i bolnav. Tare bolnav.“

Copiii se îndreptară nedumeriți și speriați!

I se părea că aude mereu în urechi un plâns sfâșiat și amar ce nu știa dacă vine din el sau îi aude aveau. Cu cât se apropia de casă, îi venea tot mai mult să se grăbească. Își fixase toate gândurile de speranță unei...

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

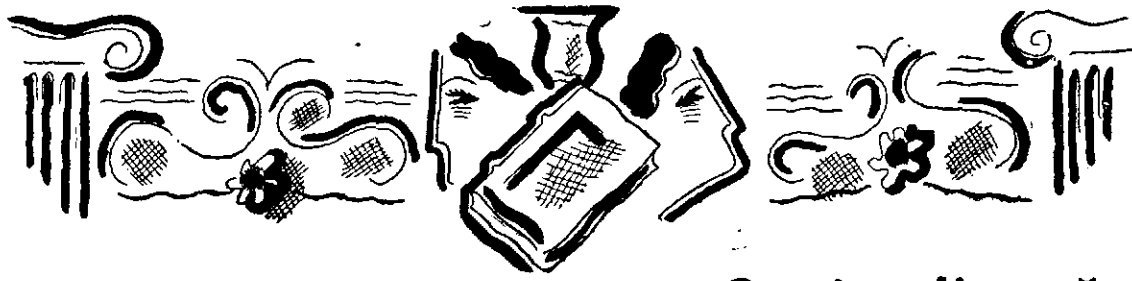
— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

— „Bună ziua, domnule Cioara, bună ziua. V'am adus contractele. Da, contractele... — și aproape aiergând, dispăru spre poartă.

(Urmare în pagina 6.8)

Stârșit

Gonindu-mi lumina, mă'nalț către tine
Și gândul se'ndreaptă pe lacrimi sau sânge,
Părea că destinul își zornăie 'n mine
Scheletul vremii care, rostogolită plânge.

Răsare noaptea'n clipa când templul de odinioară
Ca'ntr'un cavou, încheagă văpaea în pământ
Și când amanții-și plimbă pe inima-vioară
Arcușul desnădejzii și Marele Cuvânt.

Veneai purtând pe șolduri, săruturile mele
Lăsându-ți tinerețea în clinchet ca să-ți sune
Depart, viața noastră pornise înspre stele
Și în odaie răsul într'un oftat apune.

Te caut în limanul uitării, cum nebunii
Își cantă în fărâna scilipiri de perle rare
Și cred că'ntr-o moacă au prins razele lumii,
Apoi își duc surâsul pe zilele amare.

ION MAICAN

Inserare

Sângerat de-al noilor zăgaz,
Soarele se năruie 'n islaz,
Umbre revărsate dintre zări
Vin cu noaptea vânăta călări.

Miriștea ogoarelor se coace
În a vremei rodnică găoace.
Și trezite la o viață nouă
Gândurile picură în rouă.

Turmele 'necate 'n umbră pasc.
Stelele din negură renasc.
Fosnete 'nălțate ca un cântec
Lîmpezesc al visului descântec.

Cugetul de sângeră pe buze
Lumilor să fie călăuze,
Și 'ntr-o stea de august căzătoare
Dumnezeu coboară pe ogoare

MARIANA MOISA

REVISTA VREMEA centrului de cultură transilvaniană pentru Români

publică mai multe articole pline de interes asupra personalității lui Măiorescu, odată cu împlinirea a douăzeci și unei de ani de la moartea ilustrului critic. Nu revenim asupra celor spuse, fiind, scrise de pene pricepute, un omagiu meritat și un gest de adevărată înțelegere a muncii lui Măiorescu.

Dar remarcăm această comemorare în legătură cu un articol al d-lui Philippide publicat de aceeași revistă acum vreo două săptămâni și altul al d-lui Coușlianu din 5 Iulie, amândouă asupra importanței Ardealului în literatura noastră.

Toate aceste contribuții nu fac decât să sublinieze dezvoltarea activității de traducător a domnului Al. T. Stamatiad. Pentru mulți, plăcuțele versuri din civilizația extremului orient sunt necunoscute. Ceea ce însă este trist, este că le descoperim abea acum, când alte popoare le-au descoperit mai de mult și au creat curente întregi pe baza acestora.

ACEEAȘI REVISTA

prin scrisul d-lui Ivașcu, pune, credem, cea mai nimerită concluzie problemei traducerii lui Rabelais în românește, ridicată de curând de alți confrați. Căutăm: Noi nu vom pune întrebarea dacă Rabelais poate fi tipărit în Românește... dacă Rabelais poate fi tradus în Românește, și mai jos: Omul cult trebuie să citească pe Rabelais în original, cum francezul care vrea să cunoască pe Creangă ne învață limba".

REMARCĂM

activitatea de traducător a domnului Al. T. Stamatiad. Pentru mulți, plăcuțele versuri din civilizația extremului orient sunt necunoscute. Ceea ce însă este trist, este că le descoperim abea acum, când alte popoare le-au descoperit mai de mult și au creat curente întregi pe baza acestora.

BARBĂ RARĂ

CRITICA LUI MAIORESCU

(Urmare din pag. I-a)

Bărnuțiu, Cipariu, Aron Densusianu, presa transilvăneană, pentru a vedea că Măiorescu își propunea să nu înădă seama de prejudecăți și să lovească oriunde eroarea sublimă a sămătoasă devotamentului. „Pentru noi — scria el la 1869, — patriotismul nu putea fi identic cu imperfecțiunea, și o lucrare slabă nu merita laudă prin aceea că era românească... Ce este rău pentru alte popoare este rău și pentru noi, și frumoase și adevărate nu pot să fie decât acele scrieri române care ar fi frumoase și adevărate pentru orice popor cult”. Iar puțin ani mai târziu, „ei revenea, afirmând că niciunul din membrii Junimii nu era contra naționalismului, cum insinua unii, pentru că aceia își păstrau luciditatea critică, dar că naționalismul trebuie văzut de altă lăume altfel decât ca „pretext pentru a ascunde sub drapelul și sub strigătul lui „Ștefan cel Mare” și „Mihai Viteazul” toate mirerile și cruditățile celor nechemiași și nealesi”.

Cum putea fi îndreptată literatura pe drumul cel bun? El și-a dat seama nu numai că opera de artă este, în definitiv, rezultatul unei colaborări dintre autor și public chiar după realizarea ei, dar că, în chip fatal, nivelul publicului condiționează și nivelul operei. A înțeles că a lua de mână pe scriitor și a-l conduce pe drumul pe care el îl presupunea cel bun, sugerându-i subiecte și atitudini, determinându-i genul sau arhitectonica, ba la urmă impunându-i modificările formale pe care gustul său le cerea, era nu numai absurd din punct de vedere al psihologiei creatoare și rezultat fals estetic, dar, până la sfârșit, imperant, nefolositor. Este interesant de relevat că Măiorescu concepea și punând în practică o critică diriguitoare, era departe de a realiza prin aceasta o critică dictatorială, o critică de Stat, Dimpotrivă, el era un revoltat, un luptător în contra normelor ce păreau fundamentale, lipsite de prestigiu pe care li i-ar fi dat vorbirea în numele unor cerințe supra-indivuale organizate. De aceea, dacă el a făcut o critică diriguitoare, a făcut-o în înțelesul cel mai bun, cântând și ridicând nivelul, să facă mai întâi cunoscute lucrurile cele mai elementare din estetică, pentru a putea face apoi o critică bazată pe criteriile estetice și să fie înțeles de ce operă este respinsă, deși după mentalitatea curen-

tă ar fi admirativ acceptată, de ce o alta, care pare neînțeleasă, este plină de merite. Trebuie, așa dar, să vorbescă aceeași limbă, să privească fenomenele în același fel și să ceară literaturii aceiași lucru, pentru a cădea de acord criticul, scriitorii și publicul; trebuia să procedea la educația elementară, deopotrivă a artiștilor ca și a cititorilor.

S'a vorbit adesea de rolul lui Măiorescu ca sfătuitor al scriitorilor. Se pare însă că nu s'a insistat suficient asupra unui aspect al acestei activități. Kar intervenea criticul în lucru concret, hotărînd anume modificări. Își arăta părerea, o susținea, raportându-se totdeauna la anumite principii generale de artă, iar nu la gustul său sau la gustul publicului, dar nu o împunea. Neamurată opere literare au fost publicate în Convorbiri, deși Măiorescu nu era de acord cu forma la care se oprește creatorul. Pentru că își dădea seama de dezastul artistic ce ar fi decurs din amestecul personalităților, pe de o parte; iar pe de alta, el era un adevărat cunoscător de artă care înțelegerea că frumosul nu se crează după rețete. De aceea, lăsând la o parte Despre scrierea limbii române (1866), a căreia așezare în fruntea listei cronologice a operei lui Măiorescu nu e deloc lipsită de semnificație primul studiu al lui este Despre poezia română (1867), în care examinează Condițiunile materiale ale poeziei și Condițiunile ideale ale poeziei. Ce urmărea prin aceste două capitole este pe linia acestei concepții pe care am amintit-o: a da creatorilor anumite norme generale despre ceea ce este cu adevărat poezia și nu prea se știa în vremea aceea în România. Măiorescu o spune limpede, de altfel: „Scopul lor nu este și nu poate fi a produce poezii: nici odată estetica nu a creat frumosul... Ete îndeamnă pe acela care are talentul înmăscat, să se perfecționeze în arta sa, deșteptându-i atenția asupra multor particularități importante, pe care le-ar fi trecut cu vederea”.

Dar urmarea nu numai atât, ci încă mai mult. Simțul său pedagogic îi spunea că creatorii care să vorbească neconștient în puștii nu pot exista și nici o critică pe care publicul să nu o înțeleagă. De aceea, paginile din primul său studiu de estetică literară aveau scopul mărturisit: „să contribuie să dea publicului o măsură mai sigură pentru a deosebi adevărul de eroare și frumosul de urit”.

Cronica literară

„Cununa soarelui“ poem de D. CIUREZU

(„Fundatia regală pentru literatură și artă“, București 1942)

Apariția unui lung poem cum este „Cununa soarelui“ a cărui elaborare presupune o intenție programatică și o voință de poezie susținută înseamnă fără îndoielă un prilej de surprindere în climatul liricei noastre actuale. Exemplul d-lui D. Ciurezu e într-adevăr surprinzător și aproape un c — spunem aproape, fiindcă sunt câțiva ani de când asistăm la publicarea unei opere poetice de întinse proporții în care autorul ei, d. N. Davidescu încearcă evocarea unor cicluri de cultură, urmând firul evolutiv al istoriei. Lirica românească nouă, a poezilor care n'au ajuns încă la mandarinatul editurilor defnitive este mai ales sugestivă și muzicală. Simbolistica ei nu depășește cadrul strict al experienței artistice subiective și unul din motivele preferate e tocmai simbolul narcisism al artistului-creator cu al cărui destin poetul se simte solidar în eternitate.

Poemul d-lui D. Ciurezu reprezintă un efort remarcabil de a înfrânge obsesia narcisism, depășind subiectivitatea prin subiect și reveria liberă prin delectare ceace presupune desigur un plan de lucru, cu o putere de cuprindere și de premeditare obiectivă a întregului cuprins în amănunte.

Poemul d-lui D. Ciurezu reprezintă un efort remarcabil de a înfrânge obsesia narcisism, depășind subiectivitatea prin subiect și reveria liberă prin delectare ceace presupune desigur un plan de lucru, cu o putere de cuprindere și de premeditare obiectivă a întregului cuprins în amănunte.

„Cununa soarelui“ vrea să fie probabil, în intenția autorului, poemul vieții noastre românești a cărei neașe autenticitate ca să recunoaștem în primul rând în savoare autohtonă a vocabularului.

Cuvintele contribuie în cea mai însemnată măsură la culoarea locală a graiului poetic de care se stăpânește d. D. Ciurezu. Versul d-sale este esențial plastic, având o corporalitate substanțială: aromă, culoare, prosopie, etc. Iată fără îndoielă poezia cea mai bogată în sensorialitate din limba noastră și una din cele mai plastice din câte se pot citi.

Cu aceste însuși r. de vigoare și plasticitate expresivă, d. D. Ciurezu și-a ales un subiect care corespunde perfect posibilităților d-sale: Viața elementară a ciobanului trăind în intimitate desăvârșită cu natura, fiind el însuși, prin destin, natură modulându-se în ritmul anotimpurilor. Fiziocete Oancă ciobanul este arătat în proporții care nu amintesc prin nimic de insul social, omul civilizației. Infățșarea lui nu chiamă imagnea unui trup femeiesc care să-l fi purtat într-insul, ci el pare zămislit prin jocul forțelor naturii:

Oancă s'a născut din burniță, din pământ,
Trup de piatră, rod de vânturi,
Joc de fiare;
S'a spălat cu rânza zării peste ochi
Și și-a pus zăbun pe umeri, vig de soare.
A crescut c'un mal de spate și putere,
Lat cât drumul, cõt loitra dela car;

În mânia lui de brațe este 'n stare
Să răjghine o pădure de stejari.

Existența elementară a lui Oancă pare că partcipă la destinul obscur de plantă, iar amănuntele vieții lui familiare se desfașoară firesc în intimitatea cosmosului:

Crugul vremii se 'ngemănă 'n carnea lui
Cu sămânța ce răsare și rodește;
Din pământ își soarbe snaga și puterea
Și ca trunchiul drept, de gârniț, trupul-i crește.

Luncile îi sunt averea și podoba;
Cerul glugă de seminare și iubire;
Pe pământ își pune capul când adoarme
Și din stele-și face 'n ploaie covășire.

Tot astfel Oancă hibernează a doma sălbăticiunilor, presimțind somnolent, semnele apropiatei primăveri:

De trei luni adastă Oancă lângă vite,
Ca un urs, întins pe brânci, într'un bălțog;
Stă și-ascultă, cum nămeții cresc în vreme
Și cum trec lovindu-și caii din dârlog...

Pe sub gene, mai coboară 'n lunca lui
De mireasmă, de hățșuri și frunzare;
Lunca lui crescută 'n viețai, ca'n pământ,
Din adâncuri reci de măuri și de soare.

Și lăsat în voia pluții și-a Avea părul de lăcuste și privirea
luminii copoi merii;
Trage ochii 'n întuneric ca să vadă,
Era 'ncins peste cămașe cu-o șopâră
Cum se varsă primăvara peste câmpuri
Iar în sân, cădeau ca'n cutuburi
Și cum trece 'n ție albă prin livadă... A mișcat ușor din gene peste
'ntinderi

Pe cât e de mălăhălos și mas v Oancă, greu de nemișcat, pe atât de sprintenă e Măria, „fata amiezii de vară“ natură solară, în contrast cu firea neguroasă a ciobanului „născut din burniță, din pământ“. Imagnea păstoriei e de o plasticitate directă, concretizată prin toate amănuntele sensorialității:

Măria e fata amiezii de vară
Cu trupul pietros ca mărul (domnesc,
In pulpele-i rumeni bujorii se [bat
Și'n umeri arinii svâcnind în-floresc.

In ția ei albă, plesnită de viață,
cresc fațuri de miere și bulgări (de maci
Și'n mersul ei tână, îi tremură [sânii,

Ca puii de mierlă năprui și but (maci.
E toată arșiță și plop de lumină
Bătae de vânt și ropot de ploae;
In legănu-i viu de șolduri ro- (tunde,
Postate de grâu domol (se'ncovoae.

Oancă și Măria sunt sortii să se imperecheze — căci nu putem spune: să se îndrăgească. Naturile lor elementare exclud orice urmă de tandrăță, ca și de falsă podoare. Scena este de o brutalitate primitivă și cu toată înconestabilă vigoare și elanul inspirației poetului, simbolul nunții, „al unirii în vesnicie nu isbutește totuși; să se desprindă din sensaționismul brut al unui fapt care în proza vieții de toate zilele se pedepsește cu grea osândă de codul penal:

S'a deschis în cer o poartă peste lume
Și-un cocor de foc și aur a sburat;
Avea aripi mari de flăcări cât pădurea
Și-un cioc negru, cât o turlă pe 'nserat.
Și-a 'nceput atunci cu ciocul să sfâșie
Toată zarea năclăită și greoaie,
C'au fâșnit puhoae lîmpezi de lumină
Și tot cerul s'a făcut o vâlvătae.
S'a lăsat apoi pe-o dungă 'n roate mari,
Tot mai lin și tot mai larg, către pământ;
Călgăea de aur câmpul și pădurea
Și fugeau vâlvoi, pe drumuri, clăi de vânt.
Apoi iar s'a întins cu ciocul către cer
Și-a svâcnit ca o săgeată drept în sus;
Când a fost să piară iarăși prin spărtură
A căzut trăsmit de-un fulger, în apus...

MIHAI NICULESCU

Note românești

MIRCEA STREINUL: PRĂVĂLIA DIAVOLULUI

În noul d-sale roman, d. Mircea Streinul prezintă o vastă frescă a Bucovinei dintre 1900—1941. Vechea burghezie rurală, răboșii 1914—1918 și viața Cernăuților sunt descrise cu multă culoare. Personajii ca domnul în haine cenușii — figura principală a romanului — Maria Boldur, Stan Nimeni, cei patru mușchetari, Petruș Luria, Crăița Grigorencu, Gheorghe Iuridovi, Domnicuța Bojescu sau Dumitru Dunic — parte din ele cunoscute din romanele anterioare ale d-lui Mircea Streinul — vor rămâne mult timp în amintirea cititorilor cărora li se oferă o carte din ce e mai vii câte s'au scris în ultimul timp.

Ocuparea Bucovinei de către U.R.S.S., temă de G.P.U.-ului, duba neagră din care ies micii diavoli ce-l vor împinge la ștreang pe Nuchăm Glaubach, bătrânul cărciumar din Cucuirl-Mare, viziunea dantescă a Cernăuților incendiați de bolșevici, convoaiele de Români deportați — infățșează cititorilor pagini de un dramatism sguđuitor, pe cari însă le epilogheză capitoul senin al iubirii dintre Maria Boldur și Petruș Luria.

Finalul romanului așează față în față romanismul și bolșevismul, lumina plaiurilor noastre pline de Dragomiră și obscurantismul rusesc. Vibrantă mărturisire de credință românească, romanul d-lui sene ale pictorului Nicolae Bruna.

ALEXANDRU RAICU: CARNET DE SOLDAT

Peste câteva zile va apare, în editura „Ofor“, a cincea carte de versuri a poetului Al. Raicu, intitulată „Carnet de soldat“. Este povestea emoționantă plină de tablouri sguđuătoare, a unui soldat care pleacă la războiul de desrobire și ia parte la lupte până la căderea Odesei. Un freamăt cocotor, rupt din realitatea câmpurilor de bătaie pulsează în pagini; cu o simplitate benedictină se desfașoară peisagiile. Cartea va cuprinde și 39 de desene ale pictorului Nicolae Bruna.

DOMNUL „ȘTIE TOT”

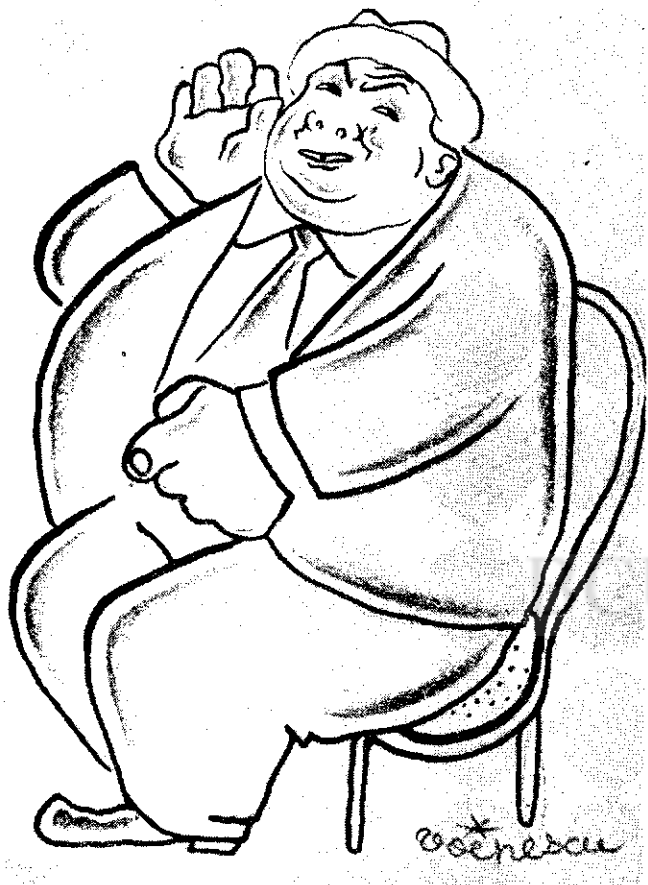
Oficial n'are profesiune, sau mai bine zis are mai multe. De fapt, are chiar foarte multe, adecvate împrejurărilor și mai ales... timpurilor. Ca înfățișare exhibă toate semnele unei nervozități excesive trădată de privirile speriate ale ochilor miopi, de mișcările mâinilor care frământă inconștient ce le este mai la îndemână: batista, pălăria, sau în momentele dramatice nasturele dela haina omului căruia accidental îi destăinuiește unul din nemiapomenitele secrete pe care le deține numai el.

Făptura lui rotofee este pradă unei veșnice și iremediabile agitații, o neliniște care pe partener îl intrigă, îl exasperază, îl obsedează și în cele din urmă trecând asupra lui, îl molipsește. Această agitație este arma lui, apărarea lui, viețea, destinul și climatul care este mai necesar decât hrana. Vârsta lui este imposibil de stabilit pentru cronicari, căci omul acesta este un produs al solului.

Obiectiv, ar putea avea calități; ar putea fi, de pildă, un excelent tată de familie și un admirabil fost orișce (am spus doar că o profesiune precisă n'ar putea fi stabilită nici cu ajutorul hrisoavelor). Subiectiv, este periculos ca boala, exasperant ca un tratat și pasionant ca un roman polițist ratat. De găsit poate fi găsit oriunde după anotimpuri și împrejurări, prin bodogile și cafenelele mai mult sau mai puțin centrale, vara prin grădini și de când cu camuflajul, de preferință la colțuri de stradă sau la localuri publice la intrare. Într'un cuvânt oriunde este aglomerație, mișcare, lume, viață, îngheșuală și enervare.

Căci eroul nostru fuge de singurătate ca de moarte. Elementul lui de basme este mulțimea, masa anonimă și amorfă în care se confundă prin vocație și din plăcere. Deacolo își pescuiește tot ce alcătuiește în esență viața lui. Senzație și anecdota, — deci însăși motivarea și justificarea existenței sale.

Odată cu zilele frumoase, cu viorelele și cu pă-

lăriile de primăvară, îl vezi răsărind pe la amiază pe Calea Victoriei sau mai bine zis nu-l vezi ci îl percepi, îl simți, îl auzi, ca pe un rău de neînălțur pe care zadarnic încerci să-l ocolești. Ai avut ca atâția alții... onoarea ghinionistă să-i faci cunoștința personală. Timid, îndrăznești să-l întreb ce se mai aude, mai mult ca să-i stăvilești potopul destăinuirilor decât din interes. Îndată omul nostru își ia aere de conspirator, aruncă dejurimprejur priviri bănuitoare și-și apropie scaunul de al tău. În sfârșit e sigur că nu va fi auzit decât cel mult în raza a cel mult 5—6 mese:

TIPURI de se malul DAMBOVITEI

— Reportaj — de PAUL I. DANIEL

— Cum ce se aude? Rău se aude, cât se poate de rău, nenorocire mare, dom'le!

— Nenorocire? Ce fel de nenorocire? Gândul te poartă la toate nenorocirile posibile și imposibile care amenință pe omul modern. Ți-ai pierdut cartelele? Ți s'au rupt pingelele? Ți s'a isprăvit zahărul?

— Desgustat de meschinăria prezumțiilor tale personajul se agită nervos pe scaun.

— Nu știi că suntem pierduți?

— Pierduți? Cum pierduți?

— Clipește neîncrezător în dosul ochelarilor.

— Nu știi? N'ai auzit nimic? Enervat, simți cum te cuprinde fără apărare agitația lui.

— Ce să aud, domnule? Se aud acum atâtea prostii!

— Cum prostii! Nu mă crezi pe mine, dacă-ți spun EU căruia răposatul cutare (vreun fost expersonaj politic) nici nu se mișca fără să mă întrebe pe mine! Dacă nu știi, află că până în 25 de ore 16 minute și 21 secundă nu vei mai exista.

— Te scuturi uluit ca de un coșmar:

— Dece să nu mai exist? Doar nu sufăr de nimic! Dece să mă lovească dambalau sau să mă calce mașina tocmai pe mine și tocmai peste 25 ore, 16 minute și 21 de secunde?

— Păi nu numai pe d-ta. Pe toți, dragă, pe toți, face el plângăreț. Nu știi că se apropie?

— Cine se apropie, domnule? Furtuna, potopul? Spune, odată că înnebunesc.

— Cutremurul, vine cutremurul, răspunde calm. Măine la ora 15 și 16 minute și epicentru este la 2000 de kilometri. Catastrofă, nu altceva. S'a isprăvit cu noi...

— Păi de unde știi d-ta aceasta? Eu știu că nici seismografele nu pot profetiza cutremurele.

— Vezi că nu știi nimic? Nu puteau, sigur, înainte, dar văd că habar n'ai ce se petrece pe lume. Nu știi că s'a inventat un aparat care presimte cutremurul cu trei săptămâni mai înainte? E o invenție secretă.

— Dar de unde o știi d-ta?

— El te privește jignit.

— Eu să nu știu? Dacă-ți spun EU, pot să mă crezi. Mie nimic nu-mi scapă. Și răposatul nea cutare imi spunea de câte ori se întâmpla ceva important: N'ai aflat nimic nou? Că tu pe toate le știi...

— La ora indicată pentru prăpăd îl găsești senin la cafenea sorbindu-și liniștit cafeaua.

— Ce cauți aici? îl întreabă înspăimântat de perspectivele eventuale ale cutremurului în cafenea.

— Cum ce cauți? Nu vezi că-mi beau cafeaua?

— Bine, bine dar o să ne găsească aicea și ne-am curățat.

— Cine să ne găsească, te întreabă mirat? Poliția? N'am făcut nimic.

— Nu, cutremurul. El te privește cu ochi goliți de înțeles.

— Cutremurul? Care cutremur dragă?

— Păi nu mi-ai spus d-ta eri de cutremur, de aparatul de care n'ai auzit încă nimeni, de...

— Fugi de-aicea domnule, astea-s prostii. Nu te mai lua și d-ta după toți... alarmiști! Și îndepărtează nervos cu mâna orice posibilitate de replică, te întreabă:

— Ai auzit?

— Ce să mai aud? Alt cutremur, inundație, erupție vulcanică? Ciocnire cu o cometă?

— Fii serios d-le.

— Omul nostru e indignat.

— Când trecem prin momente atât de grele, d-ta te ocupi de prostii din astea? N'aveți pic de seriozitate. Nu-ți dai seama ce se întâmplă? N'ai auzit nimic? Îți spun numai d-tale că te știu om

serios, dar să nu mai spui altceva... E un secret de... Stat. Îți dai seama de ce e în joc. Și apropiindu-și scaunul, îți spune la ureche o poveste petrecută, cândva, prin culisele vreunei instituții de Stat, cu eroi dispăruți și la care, bineînțeles, a asistat el personal.

Dezamăgît întrebi:

— Bine, dar secretul de Stat?

— Păi nu-ți spusei? Ce crezi că asta ași fi spus'o oricui? Să nu suflî nimăuina un cuvânt că e... catastrofă. Mie nimic nu-mi scapă, așa spune și nea cutare, Dumnezeu să-l ierte...

— Ca orice om, d. „Știe Tot” este un vanitos. Oamenii vanitoși sunt cei mai inofensivi căci vanitatea, ca orice slăbiciune, îi răpește de apărare.

Biată și meschină vanitate care nu-și găsește alimente și pretexte decât în lumea din afară.

V A M P A...

Pe inserat, când arșița s'a mai potolit, iese pe poartă cu pași legănăți, își poartă rochița nouă de surah vegetal pe sub nasul vecinilor străne în grup la taifas. Apariția ei e primită cu o gamă de interjecții, cu clătinări înclinate din cap, în timp ce ea scârșindu-și pluta dublă a pantofilor ortopedici de bolovoi mahalalei, zăbovește dinadins puțin pe sub fereastra Vasileascului, așa, ca să-i vadă mai bine rochița nouă și să crape de nezac.

În timp ce se îndepărtează spre stația tramvaiului tixit care merge spre centru, în urma ei s'au deslănțuit comentariile:

— O văzuși, soro? Halal de ea. Așa trai mai zic și eu.

— Dar lasă-mă soro, mare lucru nu e de capul ei! Ce folos că are ceva zdrențe pe ea? O văzuși dimineața înainte de se spală pe ochi? Bufniță, nu altceva. Și ce crezi că străiele astea care le are pe ea sunt cine știe ce? Ia, niște zdrențe colorate. Mare scofală să te ții cu tot cartierul ca să te înțolești puțin. Nu știi că a prins-o alaltăseară Marineasca în Cișmigiu cu bărbatu-său și a cotonogit-o rău?

Păi, dacă ași vrea și eu să stric casele oamenilor, așa arăta ca o prințesă, nu ca matracuța asta!

Astfel grăi o mătuse care de mult îi poartă sâmbetele. În timpul acesta, eroina scandalurilor nocturne din cartierul Tei se urcă foarte sigură de sine în tramvai la clasa întâi (de fapt, la remorcă e mai mult aer, dar e lume mai amestecată). Timp de trei sferturi de oră, cât durează drumul spre centru, se examinează în oglinjoara poșetei roșii și-și retușează pe alocuri fațada grav amenințată de topirea Rimmel-ului. Apoi își aprinde o țigară și imitănd rotocoalele elegante, așa cum a văzut Sâmbătă seara la cinema „Sic” în filmul cu Marlene Dietrich. De fapt, Marlene Dietrich nu mai e la modă, dar n'are afacere. Vedetele astea noi nu-i plac deloc. Prea sunt neșesălate, nedichiste, nearanjate, parcă ar fi din Tei, nu din Hollywood. Și vorbesc și se mișcă oa toate fetele întâlnite pe drum, nu ca artistele.

În capul ei mișună fel de fel de gânduri pe care domnul care privește de pe platformă perspectivele larg oferite de rochița de surah nici nu le bănuiește.

Cum ar putea ști, de pildă, că Vasileasca i-a strigat eri dela geam când eșise să-și scuture țealele:

— Fir'ai a naibii de grăsană să fii! Dacă te mai prind cu bărbatu-meu la poartă, îți tund chica la numărul zero.

Auzi „grășana”? Și ea care se chinuiește cu o dietă din cele mai severe ca a citit într'o revistă de cinema, Dimineața ia un pahar cu apă caldă cu lămie, la prânz... seara. Atunci cum se face că Marlene Dietrich e totuși mai subțire decât ea care trebuie să se strângă destul de serios în cor-

set după arșița asta... Și o altă vecină a făcut-o de găină peștriță și de curcă plouată!

Substantivele cam ghidește ea că se aplică integral ființei ei fizice și morale, dar epitetelor nu le găsește niciun rost. Dece de pildă „peștriță”? Ea care are atâta gust în îmbrăcăminte și e totdeauna asortată! Nu poartă ea sandale roșii și mănuși și poșetă la culoare? E adevărat că poșeta vrea să imite în chip suspect crocodilul și că mănușile trebuie să le înmoaie în cerneală roșie... Dar, în sfârșit, timpuri grele, mai ales pentru o femeie fatală. Și de ce „plouată”? Numai ea știe cât trebuie să se căsnească cu Jean Coaforul din colț, care nu înțelege niciodată că ea vrea numai o coafură absolut originală și că nu înțelege să fie la fel cu Vasileasca sau madam Sbânta care-și coafează în fiecare Sâmbătă chica cu colț și bucle. Părul ei e platinat și se revarsă în bucle permanente pe umeri. E adevărat că la rădăcină se cam vede negrul de origină, dar numai când te uiți cu prea multă atenție.

Și strângându-și disprețuitor buzele desemnate cu ciclamen model Joan Crawford, își spune că la urma urmei lumea este rea, invidioasă și neînțelegătoare.

— Imi permiteți domnișoară? — o întrerupe domnul de pe platformă, când a ajuns tocmai în acest punct al cugetărilor sale. Imi pare că v'am mai văzut undeva.

Ea îl măsoară cu priviri... rimelate și disprețuitoare și constată că poartă masticăoara la Jă... Clark Gable și că e cam malagabist; îi răspunde din vârful buzelor privindu-l peste umăr:

— Mă confunzi, dom'le.

Junele Clark Gable se inflăcărează.

— Sunt sigur că v'am văzut alaltăseară în grădina Botanică. Eu nu mă înșel. O figură ca a dum-neavoastră nu se poate confunda.

Ea zăbăște tot fatală, dar puțin măgulită.

— Vai, dom'le, imi faci complimente.

Clark Gable în ediție de cartier își ia rolul în serios și ducându-și mâna la inimă declamă:

— Nu mă insultați, domnișoară. Eu nu obișnuiesc să fac complimente. Nu vi s'a mai spus că sunteți cea mai fermecătoare ființă, că aveți ochi mai perverși ca Marlene Dietrich, o gură mai sensuală decât Joan Crawford, un păr mai blond ca Greta Garbo, etc.?

Odată conversația pornită, restul decurge normal. Ea se gândește ce va spune Vasileasca atunci când o va vedea întovărășită de noua cucerire, iar el e încântat că-și va privi prietenii cu superioritatea îngăduitoare a unuia care a acostat cu succes o damă „mișto”. Ea ougetă la calitățile ei fotogenice pe care un ochi mai exercitat le remarcă imediat, iar el e plin de calitățile lui de june prir amarez cărora nicio femeie nu le rezistă.

De fapt, amândoi sunt perfect sinceri și în măsura îngăduită de anumite imponderabile care nu intră aici în discuție, au cea mai absolută dreptate.

COLONIE

(Urmare din pag. 4-a)

Pela opt seara, se ridică dela masă, salută pe cei din jur și pleacă acasă. Merge prin mijlocul drumului. Era amețit. Îi vâjăia capul îngrozitor, deși dincolo de luciditatea-i rămasă, îi lumina speranța unei deslegări.

Ajuns acasă, se desbrăcă. Intrat în odaie, aruncă o privire asupra geamului. Totul părea în ordine. În bucătărie, Lenuta repara niște ciorapi. Nici nu se uită la el. Acesta își scoase bricheta din buzunar și turnă benzină în ea. Ea se încumută și-l repezi:

— „Fugi de aici cu putoarea aceia. Mai bine te-ai grăbi, că suflă sirena și tu tot pe acasă ești”.

— „Nu-ți place mirosul, ai? Cred și eu că nu-ți place”.

Din nou îl inundă o bucurie mare. Taina ce-l separa de ea, îi dădea siguranță și-i mărea încrederea. Il apucă o pofcă să se joace și mai mult cu ea.

— „Tu, hai să te sărut! Trebuie să te obișnuiești și cu mirosul de benzină; că doară ești muierea mea! Nu?”

Ea își făcu cruce și fugi în odaie. Lui Ion îi veni să rădă la gândul că a reușit s'o sperie.

Ieși în pridvor și strigă copiii cari se jucau în fața casei:

— „Neiul! Iai!”

De pe uliță răsăriră fețele înroșite de joacă ale copiilor. Îi ridică în brațe și-l duse în casă.

— „Noi mergem la tușa să dormim”, zise băiatul, cu ochii măriți de mândrie.

— „Bine, dragul tatii, bine!”

Iși luă secula și porni. Nu se duse la mină, ci o luă încet către deal. Se trânti aici sub o sație și privi de sus, luminile comunei.

Singurătatea locului, separarea de lume și mai ales conștiința a ceea ce trebuia să facă, îl umplură de tristețe. Ura toată lumea, toate luminile astea care ardeau, toate casele, toate copilăria sa împrăștiată pe uliți și în praf. Își ura toată viața. Zări umbra neagră a clădirilor uzinei și îl copleși un val rece de moarte.

Urmări pierdut un tren ce pufăia din greu dincolo de râu. Luminile roșii și verzi, vagoanele închise ce dispăreau spre gura văii, i-au trezit în suflet nostalgia marilor călătorii. A privit de atâtea ori gara, pândind trenurile ce piecau, scâldându-se în gândul depărțirilor miraculoase; își închipuia țări îndepărtate, calde și bogate, călătorii lungi pe mări nesfârșite și zile de vrajă în peisagii feerice. Când au plecat atâtea din comună

spre America, el fiind minor, a trebuit să se mulțumească să fluture cu batista albă în gara celei mai mari renunțări.

Intunecându-se de-abinelea, se urni. Sări un gard și se îndreptă peste grădini spre casă.

Îl lătrară niște câini. Grăbi pasul. Alunecă într'un șant de irigație și se murdări cu noroiu pe mâini. Nu scoase nici o vorbă. Îl gona ceva din spate. Parcă în sufletul lui se coborise o altă existență care-i manevra mișcările și care îi înțepenisie în loc, creuerul. Îi șura în urechi propria-i respirație și ochii, desădăduți, căutau avizi, spre păpăieile luminoase de dincolo de grădini. Intră într'o curte cunoscută. Era casa surorii sale. Își aduse aminte de copii și i se umplu sufletul de o iubire nesfârșită. Simțea că nu se poate lipsi nici un moment de ei. Bătu în ușă cu muchia toporului. Apără în prag figura speriată a surorii sale, cu ochelarii pe vârful nasului și cu lampa de petrol în mână.

— „Ce-i omul lui Dumnezeu? Unde umbli noaptea?”

Ion trecu în odaie fără să-i răspundă. Îl primi un miros greu de trupuri oboseite și flacăra scăzută a unei lămpi. Dibui pe întuneric și găsi copiii îmbrățișați.

I se puse în drum, soră-sa:

— „Da! Lasă copiii în pace, Ioane! Ce-l scoli cu noaptea n'cap. Tu nu vozi că n'au ghetă în picioare? Unde-i duci acum pe întuneric? Lasă-mă măcer să-i încălzesc!”

— „Lasă tu că are cine să-i încălze. Nu s'e copii nimău. Că doar avem și noi o casă”.

Și pieri în noap'e. Soră-sa rămase uluită în prag. Se închină înspăimântată și închise ușa.

— „Să-l ferească Dumnezeu de păcat!”

Ion se strecură prin grădini spre casa lui. Găfăla. Copiii prinși de gât, tăceau, speriați. Călcă greu. Piciorul i se afunda în pământul moale și cleios, care se îngămădea, lipindu-l-se de talpă.

Fetița începu să scâncească.

— „Nu plânge, Ița tatii, nu plânge. Tata-i om bun. Om tare bun!”

Dar îi curgeau și lui lacrimi grele pe față. Ploaia începu deodată subțire și rece. Se opri un moment, dezorientat, prin grădini. Desfăcu mantaua și acoperi copiii. Apoi porni din nou.

Cum ajunse în grădina casei lui, lăsă copiii în colțul dinspre uliță. Le așternu pe jos mantaua și îi acoperi cu haina lui. Le făcu semn să tacă.

Apoi, numai în cămășă, se furișă printre straturi înainte și se trânti lângă tufele de sub geam. Nu auzea nimic. Rulourile erau trase și în cameră era întuneric. Pipăi încet cu mâinile și dădu de ghemul cu firul de aprins. Aștepta. Asculta ploaia cum bătea în geamul închis. Undeva, departe, în altă uliță, începu tânguirea bețivă a unei armonici. Ascultă pierdut melodia și când încetă îi păru rău. Deodată se aprinse brusc lumina în cameră. Ion se sperie. Îi bătea inima în gură. Auzi voci grăbite, un răs răsfățat, apoi lumina se stinse din nou.

Nu știu ce să facă. Îi tremura mâna și îi curgeau lacrimile dealungul obrazului. Ochii i se scâgiau pe întuneric.

— „Oare ce fac acum?”

Simți în palme ghemul firului. Se lumină deodată și-l cuprinse o undă rece de bucurie găsită, deși lacrimile nu încetau să-i curgă. Cotrobâi nervos prin buzunare și scoase bricheta. Îi căzu șapca din cap. N'o mai ridică. Părul i se lipise de frunte și cămășă, udă de ploaie, îi fleșcăia pe mânece.

Scăpă răbit de vreo trei ori, până se aprinse flacăra. În lumina galbenă, tremurată de vânt, chipul lui avea o culoare descompusă, bolnavă.

Dădu foc firului. Își aduse aminte că ceea ce ar putea fi ud, deși fumul înainta încet pe fir. Începu să mormăie, îngrozit de indoială: „Doamne dă să nu fie ud!” Privi spre geam. Se rostogoleau în el așteptările gramezi. Obsedat, își strătmese toată ființa în gândul fumului ce înainta pe fir: „cum trece prin geam; acum e după dulap, acum e sub pat, acum... acum...”.

Așteptarea îi înghețase în privire. Opri respirația, care i se părea că lungeste timpul. Căută să se facă una cu întunericul, să se suprapună cu toate simțurile peste geamul negru, brăzdat de picurii indiferenți ai ploii.

Explozia veni ca din lăuntru său, ca și când ar fi plesnit o coardă întinsă prea tare. O lumină roșie inundă fereastra. Geamuri sparte se prăbușiră ascuțit. Ion respira des. Aștepta încă ceva. Să sune o sirena, să audă strigăte sau așa ceva. Avea senzația că terminase o mare însărcinare și aștepta acum un impuls extern care să-l sloboadă din chinuri.

Ochii, strălâni, urmăreau lacomi flacăra ce se prinse de rulouri, și fumul negru otrăvit, care țesea prin ochelarii sparte.

Începu să plângă cu hohote. Se simțea căzută undeva jos de tot, de unde nici strigățul, nici plânsul de moarte nu răzbătea la ziua.

— „Sa sfârșit. Totul s'a sfârșit!”

Iși pipăia, nervos, corpul ce i se părea străin, sfâșiat de o altă lume, neconșcută și rea. Auzi ca prin vis țipetele speriate ale copiilor. Se ridică și porni spre ei. Avea săpat pe față un val neșiccat de mirare.

Ridică de jos copiii înspăimântați și-i agăță de gât. Apoi, încet, fără să întorcă privirea, cașcând ar fi pășit spre o altă existență, porni spre uliță. Fixase în zare punctul unde în întuneric se scaldau luminile mărunte ale uzinei și unde parcă îl aștepta o scară neagră, infinită, pe care voia să coboare, să coboare, în adâncuri. Nu vedea nimic în jur. Repeta încet, obosit și bolnav:

— „Nu-i nimic, dragii tatii, nu-i nimic! Tata-i om bun. Om tare bun!”

Încetase ploaia. În zare se deschise un colț senin de cer. Melodia melfăită a armonicelei reincepă. Dintr'un saltăm o frunză galbenă, îngreulată de apă, căzu în noroiu. În întuneric răsună glasul plâns al lui Ion:

— „Tata-i om bun. Om tare bun!”

Sibiu, în 14 Mai 1942.

ION D. SARBU